

אשרי הגבר

הסתכלות על נסיונות החיים

ליקוט בעניני אמונה, ובמיוחד בעתות
קשים, מתוך שיחות שנאמרו במשך
השנים, ומהם שנכתבו ע"י אחד השומעים.

ניתן להשיג
את הספר דברי חיזוק והדרכה
ואת החוברות בכתובות דלהלן

זכרון יעקב : רח' הזית 2 משפ' גריינמן

בני ברק :

פ. כץ : רח'
גניחובסקי 21
משפ' פרידמן
0527668996

רח' רנזנהיים 7
משפ' גריינימן
0527183997

הלפרין 1
קומה ב'

רבי עקיבא 54
משפ' שכטר

רח' אלחריזי 3
משפ' פוליקמן

חידושי הרי"מ 3
קומה ב'

אחיסמך

הרב י. זילבר 03-6188879
הרב י. קול : 0556792223

אזור הנגב

הרב א. קארני:
0548530503

מודיעין עלית :

הרב א. אייזנר
05331-09964
ניתן להשאיר הודעה

ירושלים

הרב לובצקי
0533147220

תוכן הענינים

נסיונות ויסורים..... א

- א..... המכשולות והקשיים – סימני הדרך הנכונה
- א..... הקשיים של הבני תורה – סימן לקירוב
- ב..... לשמוח ביסורים שבשמירת התורה
- ג..... כשהאדם מונח בעומק הסוגיא רואה את המפריעים כמילתא
- ד..... הייסורים מגיעים דוקא בזכות העלייה
- ד..... אין ללמוד "הלכות חדשות" מן היסורים
- ה..... לשמוח ביסורים הקטנים
- ו..... לחדד את הידיעה לשמוח ביסורים
- ז..... להתבונן באהבת השי"ת אותנו
- ז..... כשמתבוננים, התפילה היא אחרת
- ח..... לטובתנו איננו יודעים מהי מטרת כל צרה
- ט..... לדעת לראות את הייסורים בצורה הנכונה
- י..... הייסורים והעניות הם סימן לקירבה
- י..... העניות היתה נחלת כלל ישראל בכל הדורות
- יא..... יש בידינו נבואה שכך יראו הדברים
- יב..... העתק דברי הרמב"ן
- יב..... להתייחס לעולם הזה כמו שצריך

נסיונות..... יג

- יג..... נטיית האדם לרע נגד רצונו והבנתו, אין לה הסבר גשמי
- יד..... הפליאה על התנהגותנו עצומה
- טו..... הקושי בקיום המצוות, מעיקר הבריאה
- טז..... הגבורה היא לעמוד בנסיון כשכל העולם רחוק
- טז..... התמסרות מעט יותר מן הרגיל
- יז..... לשמוח ביסורים שבשמירת התורה

אל תאמין ..... יח

סיכום הדברים ..... יח

לראות את המטרה בצורה חיה וברורה ..... יט

ויש לחדד את הדברים בהסתכלות הנכונה וכמו ..... יט

אבל אם מעמידים את השאלה בצורה חדה ..... כ

זו התחנה האחרונה ..... כא

כל הקשיים הם בכלל עמל התורה ..... כא

נוח לו לאדם שלא נברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ..... כב

נסיונות כל אחד לפי תכונותיו ..... כב

כל אחד נידון כיחידי בעולם ..... כג

עיקר הנסיון במצבים שאינם ברורים ..... כד

ההתמודדות כשהדרך להצלחה מעורפלת ..... כה

דרכו של יצר להראות כאילו יש איזה תירוץ חדש ..... כה

בהתבוננות קלה יראה שאפשר בקלות להתגבר על הכל ..... כז

להשכיל קודם הנסיון ..... כח

להבהיר לעצמו קודם שמגיע לידי נסיון ..... כח

לשמוח בקשיים שבקיום המצוות ..... כח

הקב"ה בחר בעם ישראל כי הם מסוגלים להתמסר יותר ..... ל

מסירות נפש – הכח שהחזיק את עם ישראל ..... לא

הקשיים נוצרים לפי מה שנצרך לעבודת השם, ולפי היכולת ..... לא

הקשיים הוכנו במיוחד עבור עבודתו ..... לג

להתגבר על הקושי ע"י התפילה וזכות הרבים ..... לג

הקדמה בענין מעלת דורות הקדמונים ..... לד

דברי המדרש על דוד ושאל ..... לה

"איש כלבבו" – לעמוד במצבי לחץ המודד של איש כלבבו ..... לו

בין מאה למאה "ואחד" ..... לו

לעמוד בעוד "חמש דקות" של לחץ ..... לז

מסירות נפש ..... לז

המכשולות שבעקבות הלחץ ..... לח

העמידה בנסיון מלמדת על כל מהלך חייו.....לט
להתבונן לפני הנסיון.....לט

קשיים ומפריעים בדרך התורה.....מא

א. להזהר מהבורות הקטנים.....מא
אלף נכנסים למקרא ואחד יוצא להוראה - מדוע.....מא
הביטולים הקטנים שנראים של מה בכך, הם גורמים את הנפילה.....מא
ביותר צריכים לזהר הבעלי כשרונות.....מב
ב. הקשיים הם סימני דרך.....מג
המכשולות והקשיים – סימני הדרך הנכונה.....מג
לראות את המפריעים בהסתכלות נכונה.....מג
ג. הקשיים הם דמיוניים, ובכל מצב אפשר לגדול.....מד
הקשיים והדמיונות לאלי שטעמו טעם תורה, מתפוגגים מיד.....מד
להחזיר ללב שבכל מצב שנמצאים אפשר ליכנס ללימוד.....מה
ע"י לימוד של זמן מועט, משתנה ההסכמה שמקורה מהיצר.....מו
להזהר מהטעיית היצר הרע בעקבות חוסר התקדמות.....מו
ההתמודדות כשהדרך להצלחה מעורפלת.....מז
דרכו של יצר להראות כאילו יש איזה תירוץ חדש.....מח
בהתבוננות קלה יראה שאפשר בקלות להתגבר על הכל.....ג
הקשיים והמעכבים בדרך העלייה – יסודם בטעות.....ג
ד. לדחות את הסידורים, ולא להמתין שיסתדרו העניינים.....נב
לדחות את הסידורים לאחר הלימוד.....נב
לא להמתין שיסתדרו העניינים.....נב
ה. כחו של יצר.....נג
נטיית האדם לרע נגד רצונו והבנתו, אין לה הסבר גשמי.....נג
ככל שמתמיד בתורה נחלש כח היצר הרע.....נד
שלא להפסיק באמצע העמל.....נד
לשמוח ביסורי הנפש.....נו
לשמוח בצער ובכזיונות.....נז

הנחגת התורה והמצוה.....נט

א. שורש פורה ראש ולענה.....נט

ב. עבודת השם בשמחה.....ס

ג. להנהיג המצוות מתוך הבנה.....סא

ד. הכח של מי שעושה מתוך הבנה כנגד הכח של מסירות.....סא

ה. סיכום הדברים.....סב

ו. השמחה שבזהירות בכשרות המאכלות.....סג

נסיונות ויסורים

שהענוה גורמת להם שלא יעלו על הדעת שהדברים כפשוטן, וכל העולמות תלויין בתורתם ומעשיהם, וכל יחיד רב כחו שבידו להעמיד את כל העולמות כמשי"ת להלן מדברי נפש החיים.

ואיתא בילקו"ש פ' כי תשא וישבר אותם תחת ההר כו' שאותה שעה נגזרה גזירה על ישראל שילמדו אותה מתוך הצער ומתוך השעבוד ומתוך הטלטול ומתוך הטירוף ומתוך הדחק ומתוך שאין להם מזונות, ובשביל אותו הצער שהן מצערין עתיד הקב"ה לשלם להן שכרן לימות המשיח כפול ומכופל שנאמר הנה ד' א-לקים בחזק יבוא וזרועו מושלה לו הנה שכרו אתו וגו' ואומר מי הקדימני ואשלם, לטובתי נשברה רגל פרתי שתהא משכורתי שלמה, וכן אהרן אמר אילולי קרח לא עמדה לי אותה הברית שנאמר זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר וגו' אמר לטובתי נשברה רגל פרתי, [ענין רגל פרתי הוא מהמעשה שבירושלמי הוריות פ"ג ה"ד של העני שבשעה שחרש שדהו שקעה פרתו ונשברה ונצטער ע"ז הרבה, והוצרך לחפור סביב להוציאה מן הבור, והאיר הקב"ה עיניו ומצא אוצר גדול טמון שם

המכשולות והקשיים – סימני הדרך הנכונה

יש לדעת שכל המכשולות והקשיים בדרך התורה אינם מקרים שקרו לפלוני ופלוני, אלא הם סימני הדרך הנכונה שהיא זרועה מכשולות היצר, וכך היא דרכה של תורה, ואין חילוק איזה סוג מפריע, כי היסוד הוא אחד, והפריטים של המפריעים הם לפי המזדמן, ולכן אין טעם לראות הנפילה לבורות המכשול כסימנים שאני לא מתאים וכיו"ב בדרך היצר, אלא אדרבה זהו הסימן שהוא בדרך הנכונה, ושהיצר חושש מהצלחתו ומוסר נפשו להכשילו.

הקשיים של הבני תורה – סימן לקירוב

והנה אם הבני תורה היו מעריכים את מעמדם בעולם באור האמת, והיו מבינים את הנהגת הקב"ה עמהם כמו שהוא יתברך הקדים ללמדינו קודם מעשה, ולא כפי מה שנראה לעיני בשר, ממילא היו מתחזקים בתשובה, אבל כ"ז שרואים את הקשיים כריחוק, וכאילו לא נתקבלו תפילותיהם מפני ריחוקם, הרי זה מחליש את הכוחות ואת התקוה, וממילא מונע את התשובה. – ועוד

נדברו יראי ד' איש אל רעהו ויקשב ד' וישמע וגו' עי"ש כל הענין.

לשמוח ביסורים שבשמירת התורה

מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כי את אשר יאהב ד' יוכיח, וכתוב אשרי הגבר אשר תיסרנו י' ומתורתך תלמדנו, וביארו במדרש דאין לך אדם בלא יסורים, כואב שינו אין הוא יכול לישן, כואב עינו אין הוא יכול לישן, אשרי הגבר שאינו ישן בשביל למוד התורה, שזה עולה לו בכלל יסורים, וגם הרויח שמתורתך תלמדנו, ויש לדעת שיסורים על שמירת התורה מלבד שהם במקום יסורים אחרים הרי הם מורידים מן החשבון של האדם יותר מיסורים אחרים, לפי שהי' יכול למנוע מעצמו היסורים האלו, ובגלל שמירת התורה הוא נמנע וסובל, אבל יסורי הגוף אין בידו להנצל מהם.

ולפעמים שולחים היסורים של שמירת התורה באופן מסופק, וכדפרש"י בגמ' שקשה יותר לפרוש מן הספק, לפי שהיצר מסיתו להכריע להקל, וזה מעמידו במבחן היראת שמים, ומוריד מן החשבון יותר, דלפום צערא אגרא.

אבל העמדת פנים זעופות כאילו זה שחושש מן הספק, הוא הגורם לנו את הצער הזה, יש בה התכחשות למי

באדמה, ואמר לטובתי נשברה רגל פרתי, ועי"ש בירושלמי כל המעשה בזכות הצדקה וברכת החכמים, ושם בתהילים ה' ד"א למנצח אל הנחילות זהו שאמר הכתוב להנחיל אוהבי יש התורה אמרה לפני הקב"ה רבש"ע כתיב אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד מפני מה בני עניים, והקב"ה משיבה ואומר להנחיל אוהבי יש, ולמה הם עניים בעוה"ז כדי שלא יעסקו בדברים אחרים וישכחו את התורה כדכתיב כי העושה יהולל חכם.

אמנם נכון שבעקבתא דמשיחא מתרבים הקשיים יותר, כמשאחז"ל סנהדרין צ"ח א' אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו, אבל המצב הזה של צדיק ורע לו רשע וטוב לו הי' בכל הדורות, כדכתיב בתהילים ע"ג ואני כמעט נטיו רגלי וגו' כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה וגו', הנה אלה רשעים ושלוי עולם השגו חיל, אך ריק זיכיתי לבבי וגו' עי"ש כל הפרק, ובתהילים צ"ב כתיב איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת בפרוח רשעים כמו עשב וגו' להשמדם עדי עד וגו' צדיק כתמר יפרח וגו' שתולים בבית ד' בחצרות א' יפריחו וגו', ובמלאכי כתוב חזקו עלי דבריכם אמר ד' אמרתם שוא עבוד א' ומה בצע כי שמרנו משמרתו וגו' ועתה אנחנו מאשרים זדים וגו' אז

כשהאדם מונח בעומק הסוגיא רואה את המפריעים כמילתא זוטרת

כשהאדם מונח טוב בעומק הסוגיא הוא רואה את המפריעים בהסתכלות מגבוה ומתייחס להם כמילתא זוטרת, מפני שהסיפוק שיש לו ממשמחי לב נותן לו הכח להתגדל ולהתרומם על כל המעשים, ואמר הרב זללה"ה בשם מרן זללה"ה שמי שאינו מרוצה מאחרים זה בגלל שאינו מרוצה מעצמו, ולכן גם כשהמפריעים נדמים כהר ולא כחוט השערה, יש לזכור שבאמת אתמול התייחסתי אליהם בביטול, ואינם אלא עצת היצר, והדבר המצוי ביותר הוא ההרגשה במעמד החברתי, אשר באמת כולה דמיון, והדבר האמיתי הוא רק מה שהאדם יודע על עצמו, ואשרי מי שיודעים עליו פחות ממה שהוא, עמ"ש בירושלמי ואוי לו למי שחושבים עליו יותר ממה שהוא, ואמנם האדם בשר ודם ואינו יכול בקל להתעלות מכל ההרגשים הטבעיים שנברא בהם, אבל יש לו להתבונן בעצמו שלאחר ההתבוננות אין כאן מקום לחולשה, והאמת היא כמו שהרגיש בשעה שהי' בעומק הסוגיא,

שבאמת שלח לנו את הספק הזה באהבתו אותנו, להעמידנו במבחן ולשלם לנו שכר כפול על היסורים כנ"ל, וגם מכבידים על המדקדק לקיים המצוה כראוי, ומונעים ממנו שיקול דעת נכון, ולפעמים נאלץ להקל במקום שראוי להחמיר, (ואין מדובר במי שנטפל סתם לחשוש בדבר שאין ראוי לחשוש לו).

ומן העיקרים בשמירת ההלכה הוא ישוב הדעת, שלא לעשות מעשה אפי' הקטן ביותר בפזיזות ע"י החלטה שמסתמא זה טוב, כי היצה"ר דוחף בדרך כלל במצבי הנסיון להכריע הדבר במהירות, ושיהי' מיד לאחר מעשה בטרם יתבונן שנית, ולכן צריך לזכור תמיד, בפרט בדברים הדחופים, לעצור עוד רגע ולחשוב מה אני הולך להכריע כעת, ומאיזה טעם, והאם זה כ"כ מוחלט אצלי.

עוד מן הדברים העוזרים להקל הנסיון, הוא חישוב ההפסד בשמירת ההלכה, כי בדרך כלל אין שום הפסד מיוחד, ורק כחו של יצר מראה כאילו ההפסד גדול, וחוסר השלוה המגיעה לאחר אי קיום המצוה, צערה גדול פי כמה, מלבד האיסור עצמו.

רצונו, שהרי מהפסוקים למדנו בהיפך שבשכר שמצדיק עצמו מדקדקין עליו, ושם דריש ריב"ל מהאי קרא דכל השמח ביסורים שבאין עליו מביא ישועה לעולם, והיינו שמבין שהיסורים הם למעלתו ולא כמו שמצוי שמתייאשין מההתקדמות בגלל היסורים.

אין ללמוד "הלכות חדשות" מן היסורים

ויש לדעת שאין ללמוד רצון השם מהנהגתו בעולם, שהרי כבר גילה לנו הקב"ה מהו רצונו, ולא אמר שילמדו רצונו ע"י סימנים, ואף מי שיסורים ופגעים באין עליו באופן מיוחד, אין ללמוד מזה מהו רצון השם, והרי יכול להיות שזה בדיוק ההיפך כמו שכתוב כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, ואחז"ל שכל מה שיש אצל הגוים סומין וחגרים ובעלי מומין זהו כדי שלא יאמרו על בני ישראל שהם אומה בזויה ביותר, לכן נתנו גם לגויים פגעים כאלו, ואין לאדם ללמוד מן היסורים סימני הלכות, אלא שעליו להתבונן בדרכיו, ולתקן את מה שמבין לנכון שכן הי' ראוי לעשות גם לולי היסורים, אלא שהיסורים עזרו לו להכניע לבו ורוחו לטהר מחשבתו ולראות ולהבין הדברים שאינו נוהג בהם כראוי, במה שכבר ידוע לו מן התורה, או שיתבונן בדברי התורה או בשימוש

ויש לנצל העלבונות לתפלה בלב נשבר, ולהרגיז היצה"ט על יצה"ר, ואמר הרב זללה"ה שמה שאנו מתפללים ביוהכ"פ מרק ברחמין הרבים אבל לא ע"י יסורים וחליים רעים, הכונה לאי נעימויות ועלבונות וכיו"ב, שהרי מירוק הכונה שפשוף והדחה, וכדאשכחן (מכות כ"ג א') שונקלה אחיך זה במקום מלקות, וכשידע האדם בעצמו שהוא ביקש את זה הרי כשנתמלאה בקשתו ישמח ויתחזק במקום להחלש ולהצטער.

הייסורים מגיעים דוקא בזכות העלייה

איתא בגמ' תענית ח' א' א"ר יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה, פרש"י המצדיק עצמו שמכשיר ומקשט מעשיו, מצדיקין עליו מדקדקין עמו אפי' כחוט השערה, יותר משאלו קלקל מעשיו, כדי למחוק עונותיו, שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, פרש"י צדקה אין כתיב כאן אלא צדק דמשמע דין, רחב"א אר"ה מהכא וכיראתך עברתך, פרש"י על מי שהוא ירא אותך אתה מחזיק עברתך כדי למרק עונותיו, ריש לקיש אמר מהכא פגעת את שש ועושה צדק כו', ובב"ק נ' א' דרשינן מקרא וסביביו נשערה מאד או מקרא ונורא על כל סביביו, למדנו מכאן שאין ללמוד מסימנים בהנהגת הקב"ה מהו

שמחה גדולה, ולא הי' מרגיש בהם יסורים כלל, וכשמחת החולה המסוכן שמצא תרופה למכתו, שאינו משגיח על מרירות התרופה כלל, אלא שזהו גופא החדס הגדול שעושה הקב"ה עם האדם שאינו מגלה לו תמורת מה באו היסורים, שרק עי"ז יש בכח היסורים הקטנים לכפר, כי בזמן שהאדם לא יודע גודל הריחוק שבהם, הרי הם מצערים אותו, אבל אם הי' יודע סוד תיקונם הרי לא הי' לו בזה סבל, והי' צריך כפל כפלים של יסורים לכפר מעט, אבל החכם המאמין יודע שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ומתבונן מיד בריוח שיש לו מן היסורים, ואע"פ שאין לו צער כ"כ אחרי ההתבוננות הזו, מ"מ מוריד לו הדבר מחשבון העוונות כאילו לא התבונן, כי זה סיגל לעצמו מאמונתו וחכמתו וזהו זכותו משלו. (ובספר גבעת שאול בהספד זקנינו הגרש"י קרליץ ז"ל על חותנו הגר"ש ז"ל כתוב וכה הי' דבריו אלי כמה פעמים כי הרגשת הצער הוא רק במשך התמהמהות הרגע, עד עת התבוננות להשליך על ד' כל יהבו, עכ"ל).

מן האמור נלמד שהקשיים של הבני תורה אינם סימני ריחוק אלא סימני קירוב, וכך הי' חלקם בכל הדורות כידוע, כי הרי כך נגזר על לומדי התורה מעת שבירת הלוחות, ושהכל לטובתם,

חכמים איך ראוי לנהוג, אבל לא להוכיח מהיסורים כלל מה הוא רצון השם, ואמנם יש מקום להתבונן אם היסורים בדבר מסוים אולי זהו מדה כנגד מדה, כענין שמצינו ברב הונא ברכות ה' ב' שהחמיצו לו ארבע מאות חביות של יין, ואמרו לו רבנן שזה בגלל שלא נתן לאריסו חלקו בזמורות הגפן, וביארו שלקה ביין מפני זמורות הגפן, מ"מ גם שם הסכים ר"ה שצריך ליתן לו גם לולי ההפסד שאירע לו, ועי' מ"ש בזה בנפה"ח ש"ד פכ"ט.

לשמוח ביסורים הקטנים

ואמרו בירושלמי פ"ק דסוטה ה"ז מנין לפרוטות קטנות שהן מצטרפות לחשבון מרובה תלמוד לומר אחת לאחת למצא חשבון (קהלת ז') בנוהג שבעולם אדם נכשל בעבירה שחייבין עליה מיתה בידי שמים, [כיצד מתכפר לו] מת שורו, אבדה תרנגולתו, נשברה צלוחיתו, [נשברה ביצתו] נכשל באצבעו, [יצאת ממנו טפת דם מקצת נפש ככל הנפש, חדא מן הכא וחדא מן הכא] והחשבון מתמצה, למדנו מכאן איך שמצטרפים כל מיני פגעים קטנים לחשבון גדול להצילו מעונש מיתה, ואילו ידע האדם מתחילה העונש שנגזר עליו, ואח"כ היו נותנים לו את האפשרות לפדות את העונש בפגעים אלו, הרי הי' שמח בהם

והאדם הי' מקבל ידיעה שבראש השנה נכתב עליו שחלקו בחבורת הבני תורה, הרי הי' מרגיש קירוב גדול, ומתחזק להשלים את החסר לו, במקום היאוש והעצבות, והמתבונן יראה איך מפרנסים אותו מן השמים בהשגחה פרטית בניסים נסתרים, עד שהשאלה מה נאכל והשאלה מה אכלנו, תשובתן שוה, וכן עלינו להחדיר לעצמינו החסדים שבכל הפגעים הקטנים, ועלינו להתפלל שימולאו משאלות לבנו לטובה דהיינו רק הדברים שהם באמת טובתינו, או שיתגלגל מן השמים הכל לטובה, כמו שמצינו בכהן גדול שמתפלל שאם נגזר שתהא שנה חמה הרי הוא מבקש שיתנו גשמים מרובים, למדנו מזה שאין לבקש להפוך את העולם אלא להשתלב בו בצורה טובה, ועלינו לבקש שנזכה לקבל הדברים כראוי, בין בהכנתם הנכונה ובין בהתנהגותינו במצב זה.

והאדם הי' מקבל ידיעה שבראש השנה נכתב עליו שחלקו בחבורת הבני תורה, הרי הי' מרגיש קירוב גדול, ומתחזק להשלים את החסר לו, במקום היאוש והעצבות, והמתבונן יראה איך מפרנסים אותו מן השמים בהשגחה פרטית בניסים נסתרים, עד שהשאלה מה נאכל והשאלה מה אכלנו, תשובתן שוה, וכן עלינו להחדיר לעצמינו החסדים שבכל הפגעים הקטנים, ועלינו להתפלל שימולאו משאלות לבנו לטובה דהיינו רק הדברים שהם באמת טובתינו, או שיתגלגל מן השמים הכל לטובה, כמו שמצינו בכהן גדול שמתפלל שאם נגזר שתהא שנה חמה הרי הוא מבקש שיתנו גשמים מרובים, למדנו מזה שאין לבקש להפוך את העולם אלא להשתלב בו בצורה טובה, ועלינו לבקש שנזכה לקבל הדברים כראוי, בין בהכנתם הנכונה ובין בהתנהגותינו במצב זה.

לחדר את הידיעה לשמוח ביסורים

איתא במדרש רבה הובא בילקו"ש פ' וישב למדתך תורה דרך ארץ שכשיהא אדם עושה מצוה יהא עושה אותה בלב שמח, שאילו היה ראובן יודע שהקב"ה מכתוב עליו וישמע ראובן ויצליהו מידם, בכתפיו היה טוענו ומליכו אצל אביו, אילו היה יודע אהרון

ואם יוכל להשיב למחרף כגמולו ונמנע, שכרו גדול יותר, וכן קשיים והפסדים של שמירת המצוות מורידים מן החשבון יותר, כי הרי לפי הנראה יכול הי' למנוע מעצמו את ההפסד הזה, וטוב להרגיל עצמו בחידוד ידיעות אלו, וכמו שראינו אצל גדולי ישראל שבכל פגע והבלגה אומרים שיעבירו לנו על פשעינו.

לפעמים אבא נותן מכות לילד קטן, ואומרים לו תבטיח שתהיה בסדר, והוא מתעקש ולא עונה, והאבא נותן לו עוד מכות ועוד מכות, עד שהוא יענה, הילד חושב שהאבא רוצה לתת לו מכות... והאמת שאבא מחכה תגיד כבר שתהיה בסדר, כדי שאוכל להפסיק לתת לך מכות.

אנשים יותר גדולים, באמת מסתכלים על זה כך, ומרגישים כך, והם גם יותר קרובים לאהבת השם, כמו שרגילים לומר אני מודה לקב"ה על הדברים הרעים שהוא נותן לי יותר מעל הדברים הטובים שהוא נותן, כי על הדברים הטובים הרי גם הוא רוצה לתת לי, אבא רוצה לתת לבן שלו מתנות, אבל על הדברים הרעים הוא הרי מצטער ואעפ"כ הוא מוכן לסבול כי זה טוב בשבילי.

כשמתבוננים, התפילה היא אחרת

אם היינו מפסיקים לחשוב את מה שהילד חשב כשהוא היה קטן ונרגיש את הענין הזה, התפילות יהיו אחרות, אף שודאי שגם כשיודעים יש יצר הרע להסיח דעת בתפילה, האדם

ואם יוכל להשיב למחרף כגמולו ונמנע, שכרו גדול יותר, וכן קשיים והפסדים של שמירת המצוות מורידים מן החשבון יותר, כי הרי לפי הנראה יכול הי' למנוע מעצמו את ההפסד הזה, וטוב להרגיל עצמו בחידוד ידיעות אלו, וכמו שראינו אצל גדולי ישראל שבכל פגע והבלגה אומרים שיעבירו לנו על פשעינו.

להתבונן באהבת השי"ת אותנו

כשאדם מתכוון לתשובה ולתורה הוא צריך קודם כל להרגיש את הקשר שלנו אל הקב"ה, ילד קטן כשאבא שלו מכה אותו, אינו מבין את הרגש של האבא, ואילו כשאדם גדל הוא מבין טוב טוב כמה הוא אוהב את הבן שלו, וכמה קשה לו להכות אותו.

צריך לזכור שהקב"ה אוהב אותנו כמו שהוא אומר לנו "אהבתי אתכם אמר השם", והגמ' אומרת שהקב"ה מחכה לגאולה "ולכן יחכה השם לחנכם", והגמ' אומרת מאחר שאנו מחכים והוא מחכה מי מעכב, מידת הדין מעכבת.

אם אדם היה מרגיש את המושגים האלו שבשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת מראשי קלני מזרועי, אם הי' מרגיש שעמו אנכי בצרה, אזי כשהוא בא להתפלל ולבקש הוא מרגיש שהוא לא לבד, הקב"ה אומר אדרבה,

מתקן לנו זה היה שמחה רבה, חבל שלא אומרים לנו זה התיקון של זה, וזה מתקן לנו לזה, - כך הי' מקום לחשוב.

אבל כשמתבוננים זה מהחסדים הגדולים שלא מספרים לנו מה התיקון, כי אדם שמגיע לו ייסורים צריכים לכפר לו, אם היו מספרים לו מה התיקון של כל דבר, זה היה מוריד מהחשבון רק אחד ממאה ממה שזה מוריד כעת, היו אומרים לו מה אתה רוצה ? אתה בכזה מצב וזה גם נחשב ייסורים אצלך ? תשמח! אתה הנשמה הזו שדינה כך וכך, היסורים האלו עוזרים לך לפה, וזה במקום מה שהיית צריך ליפול... תגיד תודה, זה לא יסורים, זה חסדים, זה לא היה מוריד מהחשבון.

וא"כ עושים לנו חסד שלא מספרים לנו, והקב"ה אומר תסמכו עלי שזה לטובתכם, ואז תקבלו את השכר על הייסורים במאה אחוז, - וזה עוד הרבה יותר ממה שאנחנו מסוגלים להבין כמה שזה לטובתנו.

כתוב שר"י בן זכאי חלם שהקרובים שלו יפסידו שבע מאות זוז, הוא לחץ אותם כל השנה שיתנו הרבה צדקה ובסוף נשאר שבע עשרה זוזים מתוך החשבון, ובאו מהמלך ולקחו, הם באו לריב"ז והוא אמר להם תדעו שזה ה-17 שעוד נשאר, והם אמרו לו למה לא

מסיח דעתו גם מְדברים שהוא יודע ומאמין.

כשאדם נמצא בצרה וכדו', אם הוא יתחבר לידיעה הזו שאנחנו ילדים שלא מספיק מרגישים את אהבת השם, את האהבה רבה אהבתנו ואת החמלה גדולה ויתירה, לא מספיק מרגישים את זה, ולכן מדברים בצורת ריחוק, אם היינו מרגישים שזה כך, היה כל הקשר יותר חזק.

כתוב בירמיה שהקב"ה אומר לו אנכי ידעתי את המחשבות אשר אנכי חושב עליכם בית ישראל מחשבות שלום ולא לרעה לתת לכם אחרית ותקוה, הכל אני עושה בשביל לעזור לכם.

הכל חשבון לטובתנו, כמו שאמרו במדרש על הפסוק אחת לאחת למצוא חשבון שאם אדם חייב מיתה למקום אוספים לו כל מיני דברים קטנים, נשברה הצלוחית, נכשל באצבעו, מתה פרתו, נשברה ביצתו, אוספים לו הכל, והחשבון מתמצה.

לטובתנו איננו יודעים מהי מטרת כל צרה

אנחנו חושבים שאם היו מספרים לנו באמת על כל דבר למה זה קורה לנו, ובמה זה עוזר לנו ובאיזה פרט זה

בגמ' יש ספור שר"ה בריה דר"י היה חולה וכבר היה נראה שהוא בעולם האמת, ר"פ אמר להתכונן ללויה, להכין תכריכים, פתאום הוא התעורר, ר"פ התבייש לבוא אליו, שהוא אמר שהוא כבר מת והנה הוא חי, ור"ה בריה דר"י אמר לו אין הכי הוה, כבר הייתי שם וכבר פסקו לי את הדין כך, והקב"ה אמר הואיל ומעביר במיליה לא תקומו בהדיה, כיון שהוא ותרן תותרו לו גם כן.

וכמו שהגמ' אומרת על הפסוק נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע.

להתייחס אל הדברים בצורה שונה, זה עוזר לבן אדם איך להתייחס לזה וזה עוזר להרויח את חלק הייסורים שבוזה, ובפרט ייסורים של בושה ואי נעימות שיש את זה לכל אחד מכל המינים, וזה מוריד מהחשבון יותר מהכל, כמו שהגר"ח מולאזין כותב שעולם האמת הוא רוחני, ולכן דברים רוחניים נחשבים יותר בחשבון - כמו שמבואר שהמלבין פני חבירו הוא יותר גרוע מלהרוג, - זה דבר שמוריד הרבה מהחשבון, ואם מקבלים את זה כראוי מרויחים הרבה.

אב"י אם מתחילים לחפש את ה"הוא", ומה הוא אומר, ומה שהוא עשה ולתקן וכו', ודאי לא יוצא מזה רווחים.

אמרת לנו היינו נותנים לך בשמחה, הוא אמר להם אם הייתי מספר לכם זה לא היה מצוה לשמה "כי היכי דתעבדו מצוה לשמה", רציתי לעזור לכם ולכן לא סיפרתי לכם, כי זה הטובה שלכם, עכשיו תקבלו שכר של צדקה, ובלי זה לא הייתם מקבלים שכר כ"כ כי הייתם יודעים שבין כך תפסידו את זה.

לדעת לראות את הייסורים בצורה הנכונה

צריך לדעת איך להסתכל על הייסורים, כי אם מסתכלים על החסדים ועל הטובות שבהם הכל נראה אחרת...

רואים אצל דוד המלך כששמעי בן גרה קילל אותו קללה נמרצת וזרק עליו אבנים ועפר, אמרו לו העבדים נלך להרוג אותו, דוד המלך אמר כה יקלל, כי השם אמר לו קלל את דוד, ומי יאמר לו מדוע עשית כך, אולי יראה השם בעניי והשיב השם לי טובה תחת קללתו היום הזה, - כך הוא הסתכל על זה, הוא מקלל אותי הוא מעיף עלי אבנים, מהשמים אמרו לו לעשות לי את זה, ואם אני יסבול את זה השם יחזיר לי, אבישי אומר לו למה יקלל הכלב המת הזה את אדוני המלך אעברה נא ואסירה את ראשו, הוא נוסע עם כל הצבא שלו, רק להוריד לו את הראש ברגע אחד, אבל דוד המלך מרגיע אותם כה יקלל.

העניות היתה נחלת כלל ישראל בכל הדורות

יְסוּרִים ועניות תמיד היה נחלת כלל ישראל בכל הדורות, רוב הראשונים והאחרונים שמפורסמים ושנשארו לנו סבלו יסורים.

צריך לדעת מה טוב לו ולהסתכל על העולם שהיה, וללמוד מה טוב לאדם ומה נשאר לאדם.

ע"ה הרמב"ם ידוע שסבל הרבה, וכן הגר"א לא היה לו ולילדים שלו מה לאכול, והוא לא רצה לספר שאין לו, ואמר לאשתו שתשלח את הילדים להיות אצל השכנים שכשונותנים אוכל לילדים יתנו גם להם, - זה הפתרון שהיה לו, - ומה זה הגר"א אנחנו הרי יודעים.

גם רבי עקיבא איגר כותב על עצמו, בכמה מקומות שהוא לא יכול להחזיק את החתן שלו, ושואמרים עלי שיש לי כסף אבל אין לי...

גם על החפץ חיים כותב שלא היה לו מה לאכול.

זה היה נחלת ישראל הכשרים בכל הדורות.

הייסורים והעניות הם סימן לקירבה

וכן בשאר מיני נסיונות של העולם, הגמ' אומרת בהמפקיד, שבדרך כלל המלוה לא מאמין ללוה, והלוה מאמין למלוה, משום שהלוה מקיים ביה במלוה תומת ישרים תנחם, אם יש לו כסף מסתמא הוא צדיק, ומלוה מקיים ב"ב בלוה וסלף בוגדים ישדם, הוא אין לו מסתמא הוא רמאי.

בגמ' כתוב בדיוק הפוך, וכיראתך עברתך, כמה שיש לאדם יותר יראת שמים יותר מדקדקים איתו, לפי יראתך "עברה" [כמו עברה וזעם], וסביביו נשערה מאוד כל אלו שיותר סביביו יותר "מתייסרים".

הרמב"ן מבאר שכל ספר איוב בנוי על זה, כדכתיב בתהילים איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און, הוא רואה הכל פורח הכל מצליח, והוא לא יודע שזה להשמדם עדי עד, ורק בסוף רואים צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה שתולים בבית השם, אבל בהתחלה הוא רואה שהכל פורח ומציץ אצל הרשעים, אבל צריך להיות "בְּעֶר" בשביל לא לדעת את החשבון מה זה פה.

יש בדינו נבואה שכך יראו הדברים

והנה אם היה נביא שמגיע אלינו ואומר לנו, כן! אתם אלו שמדברים עליכם! והדור הזה זה אתם! אם היה כך היינו מקבלים אחרת את כל הקשיים ומתייחסים אליהם בצורה אחרת.

אמנם כתוב שלפני שנשברו הלוחות הראשונות התורה היתה נלמדת שלא מתוך הדחק, אבל זה עולם אחר, בעולם שלאחר שנשברו הלוחות הדחק הוא חלק מלימוד התורה.

ואמנם אין לנו נביא שישים את האצבע לומר זה כך וזה כך, אבל גם כשהיה נביאים היה כנגדם יצרא דעבודה זרה, שמעתי שכתוב מהגר"א שכשנפסק יצרא דעבודה זרה, נפסק הנבואה, "זה כנגד זה".

והנבואה האחרונה שיש בדינו, הנביא אומר ואמרתם מה נדברנו עליך, אמרתם שוא עבוד א' ומה בצע כי שמרנו משמרתו, ועתה אנחנו מאשרים זדים וגם נבנו עושי רשעה, הנבואה האחרונה שכבר ניתנה לדור שלנו בסוף כתוב אז נדברו... וליום אשר אני עושה סגולה, והנה אנכי והנני שולח לכם את אליהו הנביא, הנבואה הזו שבאה לספר איך יראה עד בוא יום השם הגדול והנורא מסופר בה שאנחנו שואלים בשביל מה אנחנו ככה, סבלנו

עול מלכות שמים ובסוף הזדים הם המצליחים, ואנחנו הלכנו קדורנית ומה בצע כי שמרנו משמרתו, אז אם כן הודיעו לנו מראש כך יראה העולם, ועליכם מדברים, וזה אתם, וכן בכל דור.

אם יודעים את זה, אף שעדיין קשה, אבל הרי תמיד היה קשה, אם אדם יודע שהוא האיש שעליו דיברו, הוא סובל, אבל יותר קל לו לסבול, זה סוג סבל אחר, אם אדם יודע שהוא צריך לקחת תרופות וזה כואב לו, ורק על ידי זה הוא ניצול ממות, זה כואב, אבל הוא אוכל את זה אחרת, יש לו טיפולים וזה קשה אבל זה המציל שלו.

יש נביאים! והם אמרו לנו את הדברים ואנחנו צריכים להתייחס לזה בהתאם! ואמנם האדם הוא בן אדם ולא כל רגע הוא יכול לעמוד לפי האמת שהוא יודע, אבל צריך להכיר את זה בשכלו שכשתרצה להתבונן, תראה הנה הנביא אמר לך, והנה תראה את הדור הקודם, ואת הדורות שלפניו, זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך ויגדך... ויעזי' בהקדמה של החפץ חיים על התורה איך שהוא מתאר את מצב דורו, אפשר לחשוב שזה נאמר ממש בדורינו מלבד התאריך הכל ממש כאילו נכתב היום].

א"כ זה לא הכשלון שלנו, זה שכך אנחנו נראים, זה כך ה' מעותד

ובזמן הפחות והוא העולם הזה, ומקבל הגמול בעולם הבא בדבר הנכבד לדעת הטוב כאשר ביארתי".

"וכן הדבר ברשעים, כי גם כן רחוק שיהיה הרשע נמנע כל ימיו מלעשות שום טובה וראוי הוא לקבל עליה שכר ואילו ישפיע לו הקל בתגמולו תענוג וגדולה ומלכות כמלכות שלמה איננו שוה לגמול הקטן מתענוג הנפש באור החיים בעולמים הראויים לה, לכן מרוב עוונותיו נמנע ממנו אותו גמול ומשלם עליו שכרו בדבר הקטן והגרוע כאשר ביאר אונקלוס ומשלם לשונאיו על פניו להאבידו".

להתייחס לעולם הזה כמו שצריך

אם מתייחסים לדברים כמו הרמב"ן שהכל זה לעולם, אם עושים חשבון לנצח, שאם לקחו לאדם דקה מפה, אם נעשה חשבון לפי שנים, הרי זה כנגד אין סוף שנים לעתיד לבא.

כמו שהבעלי מוסר אמרו שמי שרוצה להמחיש לעצמו מה זה נצח יחשוב שכל הים מלא חול, וכל אלף שנה מגיעה ציפור ולוקחת גרגיר אחד, וכשיגמר זה נצח, הדברים נאמרו כדי להמחיש מה זה נצח, נצח אין לו גבול, כשאומרים לאדם נצח, הוא לא מספיק "מעכל" את זה, וצריך להמחיש.

להיות מלכתחילה, כך הנביא אומר שיהי', וכך הי' בכל הדורות.

העתק דברי הרמב"ן

וז"ל הרמב"ן בתוך דבריו בענין איוב, "הצדיק הגמור שיארע לו חטא הקל ועבר על מצוות בוראו, על כל פנים ראוי להענש עליו, והנה אם יאבד הקל מגופו בעולם הזה כל הטובה שניתנה בעולם, והיה נידון בייסוריו של איוב כל ימיו, טוב לו משיענש בנפשו להיות נידון בעולם הנשמות ודיבוקה בזיו העליון, בעולם הבא, לפחיתות הגוף ופחיתות הטובה שתבואהו בעולם הגופות, אשר אין בין הטובה לרעה רק דבר גרוע בענין כלה ואבד, ולמעלת הנפש ועילוי הטובה אשר באור פני מלך החיים, וכי היא הטובה במאמר המוחלט אשר אין לה ערך ודמיון ולא תחילה בדבר גשמי לעולם".

ובהמשך דבריו, "לכן אמרו רבותינו כל שזכויותיו מרובים מעוונותיו מריעין לו בעולם הזה ודומה כמי ששרף את כל התורה כולה ולא שייר ממנה אפילו אות אחת, רובו זכויות ומיעוט עבירות נפרעים ממנו מעט עבירות קלות שעושה בעולם הזה, כדי ליתן שכרו טוב שלם לעולם הבא, כך היא המידה, וכן הדין נותן להקל מן הצדיק העונש, ושיהיה מן הדבר הגרוע והוא הגוף,

זה בשביל הנצח הגדול הוא יתייחס להכל אחרת, כמה שזה קשה הוא יתייחס לזה יותר בקלות.

כשאדם לחוץ קשה לו להתבונן בדברים האלו ועל כן צריך להתבונן לפני שיש לו את הבעיה, כשהוא ביישוב הדעת, ואז יש לו את הידיעה הזו מיושבת ואגורה בלב כדי שיוכל לקבל את הדברים כראוי.

אם היו עושים חשבון לפי דקה כמה זה שווה לו לנצח, כל דקה שווה מאות! כי ממה הוא יוכל להתפרנס לנצח נצחים, אמנם זה משהו רוחני שלא נמדד בדקות לפי זמן, אבל אדם עושה חשבון שהוא נמצא כאן שבעים שנה בשביל נצח, אם הוא יקח כל דקה מהחיים שלו זה גם כן לא יספיק בשביל הגורים של כל אלף שנה, ואם הוא יודע שכל מה שהוא סובל פה ומצטער

נסיונות

ולפעמים פחות, והאדם יודע כל זה בעצמו שהוא מאמין באמת ואעפ"כ הוא חי במציאות הזו מציאות משונה שגוררת את האדם בכל רגע לעשות היפך מרצונו, ואין להעלות על הדעת מציאות כזו בשאר שטחי החיים, אפי' אצל השוטים, והנה לפנינו בנ"א השפויים בדעתם וכל היום מלאים תהפוכות ומבלי משים עושים רעה לעצמם ומצטערים ע"ז וחוזרים חלילה, ואין מכריח שיחייב אותם לעשות כן.

אבל אחרי ידיעת סוד העולם שהקב"ה ברא את האדם ושלחו לעזה"ז לנסיון, ונתן בו שני יצרים שהם מלאכים החבויים בלב האדם והם המייעצים ומדריכים את מחשבות לבו כל היום

נטיית האדם לרע נגד רצונו והבנתו, אין לה הסבר גשמי

עצם המציאות הזו שהאדם רוצה לעשות טוב ומאמין בטוב האמיתי ומאמין ברע העתיד לבא עליו בחטאיו, ובכל יום משתדל להתחיל מחדש בדרך טובה ואעפ"כ חוזר לעוונות, ולפעמים מיד שונה באולתו למרות שלפני רגע הצטער הרבה על זה, עיקר המציאות הזו היא מפלאי הבריאה, ואמר הרב זללה"ה שא"א להבין את בלי האמונה והידיעה של סוד העולם, ואל תאמר שזה סימן שאינו מאמין באמת, שהרי מוכן להוציא הוצאות מרובות על אמונתו זו, ומשקיע כוחות להגיע לזה, לפעמים מצליח להחזיק בזה זמן מרובה

כסותו אינו נוהג כך, שהרי אינו מצטער על מעשיו, ואנו מצטערים ואעפ"כ חוזרים ועושין, ממש לא יאומן כי יסופר, וכן בסוד העולם כולנו מאמינים לאלו שעברו לפנינו והזהירונו מן המכשולות, ואנו יודעים להעריך את אלו שעברו את העזה"ז בשלום, ואעפ"כ אנו נוסעים בדרך המכשולות.

עצם המציאות הזו שהאדם רוצה לעשות טוב ומאמין בטוב האמיתי ומאמין ברע העתיד לבא עליו בחטאיו, ובכל יום משתדל להתחיל מחדש בדרך טובה ואעפ"כ חוזר לעונות, ולפעמים מיד שונה באולתו למרות שלפני רגע הצטער הרבה על זה, עיקר המציאות הזו היא מפלאי הבריאה, ואמר הרב זללה"ה שא"א להבין את זה בלי האמונה והידיעה של סוד העולם, ואל תאמר שזה סימן שאינו מאמין באמת, שהרי מוכן להוציא הוצאות מרובות על אמונתו זו, ומשקיע כוחות להגיע לזה, לפעמים מצליח להחזיק בזה זמן מרובה ולפעמים פחות, והאדם יודע כל זה בעצמו שהוא מאמין באמת ואעפ"כ הוא חי במציאות הזו מציאות משונה שגוררת את האדם בכל רגע לעשות היפך מרצונו, ואין להעלות על הדעת מציאות כזו בשאר שטחי החיים, אפי' אצל השוטים, והנה לפנינו בנ"א השפויים בדעתם וכל היום מלאים תהפוכות

הכל מובן, שנתן הקב"ה כח עליון נסתר בחי בלב האדם להטעותו לשנות מעשיו שלא יהיו כפי הסכמתו.

וברמב"ן פ' וילך מבואר שקודם חטאו של אדם הראשון לא היה בלב האדם דבר והיפוכו, וז"ל ומל ד' א' את לבבך וכו' וישוב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם חטאו של אדם הראשון שהיה עושה בטבעו מה שראוי לעשות, ולא הי' לו ברצונו דבר והפכו, וכאשר נמשיך להתבונן מהו הכח הזה, שאינו גוף ולא נברא מחומר, נראה שיש לו רצון וכונה ודעה, והוא יודע להשתדל ולהטעות את האדם, ואם הכח הזה מעונין במטרה מסוימת לשנות מעשי האדם, סימן שיש כאן איזו תחרות עם מטרה מסוימת, וממילא יגיע להבין מזה כל תכלית הבריאה ולמסור נפשו להצליח לעמוד בנסיון.

הפליאה על התנהגותנו עצומה

ובאמת לפי אמונתנו וידיעתנו אי אפשר לתאר ולהעלות על הדעת שיכול האדם להגיע עד כדי כך בהתנהגותו, כמו שאנו נוהגים בעצמינו, שהרי אנו כבר מוסרים עיקר חיינו לתורה ולמצוות, ועם כל זה אנו חיים בסתירות עצומות לאמונתנו בכל רגע, ובהפסדים גדולים לעמלינו, ומצטערים ע"ז וחוזרים ושוגים, וגם מי שמקרקע

התורה ויראים ושלמים, ומפני שקשה לשמור כל הדקדוקים הם פורשים ונפרדים מקהל החרדים, (ובמלים אחרות אם הם היו נותנים את התורה היו מקילים על הציבור יותר), ואמנם אם התורה היתה מתחדשת אחר בריאת העולם הי' שייך לומר שהיא קשה לקיימה בעולם כזה, אבל הקב"ה אסתכל באוריינתא וברא עלמא וסידר את הקשיים של העולם לפי המצוות שבתורה, באופן שיהא נסיון לשמור המצוות, וכמו שאמר הגר"ח מבריסק ז"ל להגר"ש שקאפ ז"ל שביאר ענין נעשה ונשמע שיש שני סוגי מצוות בתורה, מהם שמתאימים להנהגת העולם לפי השכל וע"ז נאמר נשמע, ומהם גזירות, וישראל הקדימו נעשה הגזירות לנשמע המובנות, וא"ל דזה נכון אם ניתנו מצוות התורה אחר בריאת העולם, אבל כיון שאסתכל באוריינתא וברא עלמא, א"כ מה שגזל מחריב את העולם והשלום מקיימו, זהו מפני שכך כתוב בתורה, והי' אפשר לברוא עולם שהשלום מחריבו והגזל מקיימו, אם הי' כתוב בתורה כך, וכן הדבר בכל התורה אין כאן ריבוי מצות ודקדוקים שקשה לקיימם, כי העולם נברא באופן זה, ואם היתה התורה מחייבת רק בשבע מצות, הי' נברא עולם שיהא קשה לקיים אותם השבע כמו שקשה היום תרי"ג, ואדם

ומבלי משים עושים רעה לעצמם ומצטערים ע"ז וחוזרים חלילה, ואין מכריח שיחייב אותם לעשות כן, אבל אחרי ידיעת סוד העולם שהקב"ה ברא את האדם ושלחו לעוה"ז לנסיון, ונתן בו שני יצרים שהם מלאכים החבויים בלב האדם והם המייעצים ומדריכים את מחשבות לבו כל היום, הכל מובן שנתן הקב"ה כח עליון נסתר חבוי בלב האדם להטעותו לשנות מעשיו שלא יהיו כפי הסכמתו, וברמב"ן פ' וילך מבואר שקודם חטאו של אדם הראשון לא היה בלב האדם דבר והיפוכו וז"ל ומל ד' א' את לבבך וכו' וישוב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם חטאו של אדם הראשון שהיה עושה בטבעו מה שראוי לעשות, ולא הי' לו ברצונו דבר והפכו, וכאשר נמשיך להתבונן מהו הכח הזה, נראה שיש לו רצון וכונה ודעה שאינו גוף ולא נברא מחומר, והוא יודע להשתדל ולהטעות את האדם, ואם הכח הזה מעונין במטרה מסוימת לשנות מעשי האדם, סימן שיש כאן איזו תחרות עם מטרה מסוימת, וממילא יגיע לכל תכלית הבריאה למסור נפשו להצליח לעמוד בנסיון.

הקושי בקיום המצוות, מעיקר הבריאה

ויש חושבים שאם היתה התורה קלה יותר לשמרה, היו רבים שומרי

בנסיון החיים, כמו שביאר מרן זללה"ה על הפסוק מי יתן והי' לבכם כו' שהי' להם לומר תן אתה, והי' ג"כ נחשב לבחירה, ויש זכות של מרובים העושים את התורה.

התמסרות מעט יותר מן הרגיל

מִן האמור נלמד שאת התואר עובד א-לקים מקבלים על התמסרות מעט יותר מן הרגיל, ועיקר ענין השונה פרקו הוא בזה שמוסיף בלימוד של אותו היום מעט יותר, דלא מיירי כשחבירו ג"כ לומד אלא ששונה פרק אחר והוא חוזר על הראשון, אלא שיש סדר שינון הלימוד של אותו היום, והמוסיף בשינון עוד פעם פירושו שממילא מוסיף גם בזמן הלימוד, וכבר הזכרנו שענין המסירות מתבטא בכל התחומים, בין בלימוד בין הסדרים וערב שבת ושב"ק ומוצ"ש, וכן בשינון נוסף על הנלמד היום, וכן בסבלנות והתאפקות מעט יותר מהנדרש, וכן שמעתי מהרב זללה"ה דמעובדא דר' פרידא שחזר עם תלמידו עוד ארבע מאות פעמים חזינון שמחיר של שעה קשה הוא לאין ערוך בכפל כפליים משעה רגילה, ולפמשנ"ת השעה הזו מוכיחה על כל השעות שהם מהתמסרות מיוחדת של עובד א-לקים.

וכן מצינו בברכות מ"ז ב' שהנמנה מעשרה ראשונים נוטל שכר כנגד

הראשון יוכיח שהיתה לו מצוה אחת ולא עמד בנסיונה.

הגבורה היא לעמוד בנסיון כשכל העולם רחוק

והחכמה והגבורה היא לעמוד בנסיון כשכל העולם רחוק, וכלשון הפסוק אשר שמרו את משמרת בתעות בני ישראל מעלי, והרמב"ן אמר למלך גוי בזמנו, אתה שוה ומועיל לי יותר ממשיח, שכשאני עובד את בוראי ברשותך בגלות ובעינוי ובשיעבוד וחרפת העמים אשר חרפוני תמיד, שכרי מרובה כי אני מעלה עולה לא-לקים בגופי, ובזה אזכה לעולם הבא יותר ויותר, אבל כשיהי' מלך המשיח שהוא מלך ישראל ותורתו מוטלת על כל העולם ועל כרחי יהי' לי לעמוד בתורת היהודים אין שכרי מרובה כ"כ, כך השיב לו לפי ענינו, אבל גם בזמן שביהמ"ק הי' קיים היתה מלחמת היצר גדולה על דקדוק המצות ועמל התורה, אלא שהמתגברים בתורה היו יכולים להתעלות ולהדבק ביוצרים יתברך יותר ויותר בהיותו שוכן בתוכנו.

וכשהאדם ברור לו שלא קרה כאן דבר שגורם קושי, אלא הוכן לו מראש הקושי לנסיון, קל לו יותר לעמוד בו, אבל יש מקום לסייעתא דשמיא להקל את שמירת התורה, וכיון שזכה לזה ע"י תפלה ג"ז נחשב לזכותו שעמד

זוה מעמידו במבחן היראת שמים, ומוריד מן החשבון יותר, דלפום צערא אגרא.

אב"ד העמדת פנים זעופות כאילו זה שחושש מן הספק, הוא הגורם לנו את הצער הזה, יש בה התכחשות למי שבאמת שלח לנו את הספק הזה באהבתו אותנו, להעמידנו במבחן ולשלם לנו שכר כפול על היסורים כנ"ל, וגם מכבידים על המדקדק לקיים המצוה כראוי, ומונעים ממנו שיקול דעת נכון, ולפעמים נאלץ להקל במקום שראוי להחמיר, (ואין מדובר במי שנטפל סתם לחשוש בדבר שאין ראוי לחשוש לו).

ומן העיקרים בשמירת ההלכה הוא ישוב הדעת, שלא לעשות מעשה אפי' הקטן ביותר בפזיזות ע"י החלטה שמסתמא זה טוב, כי היצה"ר דוחף בדרך כלל במצבי הנסיון להכריע הדבר במהירות, ושיהי' מיד לאחר מעשה בטרם יתבונן שנית, ולכן צריך לזכור תמיד, בפרט בדברים הדחופים, לעצור עוד רגע ולחשוב מה אני הולך להכריע כעת, ומאיזה טעם, והאם זה כ"כ מוחלט אצלי.

עוד מן הדברים העוזרים להקל הנסיון, הוא חישוב ההפסד בשמירת ההלכה, כי בדרך כלל אין שום הפסד מיוחד, ורק כחו של יצר מראה כאילו ההפסד גדול, וחוסר השלורה המגיעה

כולם, ובזוהר פ' תרומה מפליג בזכותו של המקדים ראשון לביהכ"נ מלבד הזכות של עשרה ראשונים, ודייק לה מדכתיב מדוע באתי ואין איש ולא כתיב מדוע באתי ואין עשרה, וזה ענין של הרגל שבקל יכול להנהיג עצמו בזה, ובכלל להקדים לתפילה משנה את כל צורת הפסוד"ז וההמשך.

לשמוח ביסורים שבשמירת התורה

מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כי את אשר יאהב ד' יוכיח, וכתיב אשרי הגבר אשר תיסרנו י ומתורתך תלמדנו, וביארו במדרש דאין לך אדם בלא יסורים, כואב שינו אין הוא יכול לישן, כואב עינו אין הוא יכול לישן, אשרי הגבר שאינו ישן בשביל למוד התורה, שזה עולה לו בכלל יסורים, וגם הרויח שמתורתך תלמדנו, ויש לדעת שיסורים על שמירת התורה מלבד שהם במקום יסורים אחרים הרי הם מורידים מן החשבון של האדם יותר מיסורים אחרים, לפי שהי' יכול למנוע מעצמו היסורים האלו, ובגלל שמירת התורה הוא נמנע וסובל, אבל יסורי הגוף אין בידו להנצל מהם.

ולפעמים שולחים היסורים של שמירת התורה באופן מסופק, וכדפרש"י בגמ' שקשה יותר לפרוש מן הספק, לפי שהיצר מסיתו להכריע להקל,

את התבשיל בקור, הוא יהפך להיות רותח ע"י כך, אין מציאות כזו!.

יעם כל הידיעה הזו עדיין הכל רוצים בכל סוגיא שיסתדר ויתבהר הכל בקלות, כך הוא דרכו וטבעו של האדם, אבל אסור לטעות בזה, זו טעות במסורת של התורה.

היה הרב זללה"ה רגיל לומר על כך שצריך עמל רב כל כך לבנות הכל מחדש, "כל כך משונה כולם כבר בנו את התורה, דורי דורות של לומדים, ותמיד כשמגיעים לסוגיא צריך לבנות אותה כאילו מחדש", זהו דבר שלא היה שייך להבינו בשום ענין בעולם, כבר כל כך הרבה בנו והכריעו, וקבעו מה שייך לומר ומה לא שייך, ועדיין כשמגיע כל לומד לתורה הוא צריך לבנות אותה מחדש.

וְלָמָּה? כי זה תורה, תורה היא חלק מהאדם, ובשביל להיות חלק מהאדם זה חייב להתנהל בצורה הזו, שנבנית ונשנית רק ע"י עמל.

סיכום הדברים

הלומדים כאן נמצאים על הגבול של שלמות התלמיד חכם,

ולעומת זאת עלולים ח"ו להרגיש את הגיהנם, כשרואים אחרים שיודעים יותר ומתקדמים יותר, מקבלים את ההרגשה והתחושה של אפסיות, ואילו כשיבואו

לאחר אי קיום המצוה, צערה גדול פי כמה, מלבד האיסור עצמו.

אל תאמין

בגמ' מגילה ו' ב' אמר רבי יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין לא יגעתי ומצאתי אל תאמין יגעתי ומצאתי תאמין.

"אל תאמין"

לא מצאנו שאמרו "אל תאמין" על שום מימרא ממימרות הש"ס!

באו כאן לומר "אל תאמין" לפי שאין יוצא מן הכלל, אל תאמין שיהיה מי שימצא בלי שיגע משום שהוא כשרוני, אל תאמין שיהיה מי שימצא בגלל שהוא רגיל מהבית, אל תאמין משום סיבה שהיא, ואם ידע ר' יצחק שיתכן יוצא מן הכלל, אז למה לא להאמין כשהוא מספר שהוא יצא מן הכלל, אלא זהו מה שבא ר"י לומר שלא יתכן יוצא מן הכלל, אבל לצערנו רבים חושבים עדיין אחרת, חושבים יגעתי ולא מצאתי, וחושבים שפלוני לא יגע ומצא, וחז"ל אמרו על שניהם אל תאמין, תוציא מדעתך מחשבה כזו, כי באמת אין יוצא מן הכלל.

וְלָמָּה באמת זה כך? כי זו המהות של התורה, בשביל להיות חלק מהתורה חייבים להיות "יגעתי", ממילא אל תאמין, כמו שלא תאמין שמי שיצנן

לראות את המטרה בצורה חיה וברורה.

כולם יודעים שאין אדם נעשה תלמיד חכם מלימוד של קרעים קרעים בלא רציפות של הרבה שעות, אבל לא רבים מקיימים זאת, בטענה שעל פי התנהלות חייהם אין להם אפשרות לקיים זאת בגלל מחוייבויות וקשיים אלו ואלו.

ויש לחדד את הדברים בהסתכלות הנכונה וכמו שיתבאר:

במשך החיים מתעוררות מפעם לפעם שאלות המורכבות מכמה וכמה צדדים, מהם בהבנת רצון הבורא, ומהם בקשיי המציאות, והנה טבע האדם בבואו להכריע שאלה שכוז, הוא מעמיד על השולחן את כל השיקולים יחד, מחד גיסא הרי ראוי שיהיה כך, מאידך גיסא יש את הקושי הזה והזה, הבית, הפרנסה, הילדים, ומכריע כאיזה דרך אמצעית שתצליח להתגבר על הקשיים, ולמצא פתרון כולל עד כמה שניתן.

אבל מה שראינו אצל הרב זללה"ה כי לא זו הדרך, כשבאים להכריע שאלה מורכבת שכוז, מניחים בצד את כל שיקולי המפריעים והקשיים והלחצים, וחושבים אילו לא היו הקשיים הללו מה היה רצונו יתברך, ורק

לעולם האמת יופתעו לראות את מעמדם, אני הוא זה שיא השאיפה? אני הוא זה העוסק בתורה שעליו נאמר הכל?, כל כך הייתי קרוב להיות תלמיד חכם?, אם הייתי יודע הייתי לגמרי אדם אחר, אבל יאמרו לו, אין שום הצדקה לכך שחשבת אחרת, וכי לא ראית שכשלמדת כיונת בחמישים אחוז מדברין לדברי הראשונים והאחרונים, אז למה השתטית והרשית לעצמך לזלזל במעמדך בגלל כמה דברים שלא השגת ולא הבנת, או בגלל שאחרים הבינו יותר, וכי חמישים אחוז מדברי הראשונים אינם שווים לטענה אחת שיכל הרמאי לטעון או דין מחודש מן הגמ' שעליו היה הגר"ח מוולאזין נותן את כל תפילותיו?

דבר נוסף יש לדעת שהבלבול והטשטוש בסוגיא זה "התורה", ואם הוא עדיין לא אוחד בבלבול הוא עוד לא "חלק" מהתורה, גם אם הוא יודע וידיו רב לו, זהו "מרכז מידע", זה לא תורה, זה מה ששמענו וזה מה שראינו.

דבר נוסף, מעלת הלימוד של כל אחד נמדדת לפי עצמו, אין לו להקב"ה בעולמו אלא מי שמגיע לידיעת התורה לפי מה שהוא, שאם לא כן הרי כולנו כלפי הדורות שקדמונו כאין וכאפס, לא למדוד ביחס, אלא ביחס לעצמו.

להיות תלמיד חכם, אני חייב להיות תלמיד חכם, ורק בשנים הללו אפשר לקנות זאת, ולאחר מכן כבר לא שייך, ובלי ללמוד רצוף לא בא בחשבון להצליח, אף אחד לא נהיה תלמיד חכם מללמוד חצאים".

אם הוא קופץ למים ואומר, "זהו, אם אני לא תלמיד חכם אני לא חי, כל מה שחלמתי להיות, נקבע עכשיו".

אם הוא מחליט לעצמו שאין מושג של חיים ללא קשיים, והרי רוב הקשיים הקיימים בעולם אינם קיימים אצלך, אתה מכיר את האמת ותכלית החיים, אתה כבר יודע לישא וליתן בהלכה, ובתקופה הטובה אתה מגיע לרוב הדברים בהבנת עצמך בעיון הגמ', אתה נמצא כבר בכולל מצוין, וכבר לומדים מה שצריך, אבל אין בלי קשיים.

אין תורה בלי קשיים, אין יוצא מן הכלל, וכל הקשיים הללו הם בכלל עמל התורה וכמו שיתבאר.

אם אדם מחליט שאני או תלמיד חכם או לא תלמיד חכם, הוא לא יגיד תירוצים של בעית השמירה על הילדים, נכון, אין שום פתרון לבעיה הזו, אבל אני הרי חייב להגיע להיות תלמיד חכם.

אני חייב להגיע כדי שלא אצא מהעולם בדרגא פחותה, כדי שלא אצא מהעולם יהודי טוב אבל לא סוג א', כדי

לאחר שגומרים להכריע מה הוא רצונו, אפשר לשקול כיצד ניתן לקיים את רצונו למרות הקשיים, אחרי שהרצון ברור, כבר תמצא הדרך להתגבר על הקשיים.

לא לערבב את כל השאלה ביחד.

אדם שיודע בבירור מה הוא הרצון של המלך, הוא מחפש בכל דרך אפשרית למלאות את הרצון.

ולעניינינו אברך יודע שבודאי בשביל להיות תלמיד חכם צריך ללמוד ברציפות, אבל הרי צריך לעזור בבית וצריך להביא את הילדים, וצריך..., אם הוא מעמיד בהכרעתו את כל השיקולים כאחד, מחד גיסא אני רוצה להיות תלמיד חכם, מאידך גיסא הרי יש קשיים, אזי ההכרעה היא בהתאם לקשיים, כי באמת קשה, כי באמת לכאורה לא שייך.

אבל אם מעמידים את השאלה בצורה חדה:

"אני עכשיו פה בתחנה האחרונה של החיים, דחיתי את התקוה למה שאני מצפה מעצמי מהחידוד לשיבה קטנה מהשיבה קטנה לשיבה גדולה ומהשיבה גדולה לכולל, מעכשיו כבר אין יותר למתי לדחות, זהו, זו התחנה האחרונה של השאיפות ושל התקוות

[בלעתי מאבימי כלומר שהיה מכה אותי, רש"י] עלה דהא שמעתתא כו', ומתרגינן אבימי מסכתא דמנחות איתעקרא איתעקר ליה [נשתכחה ממנו, רש"י] ובא לפני רב חסדא שיזכיר לו את מה שידע כבר, והקשו שישלח לקרא לתלמידו רב חסדא שיבא אליו להזכירו, ותירצו סבר הכי מסתייעא מילתא טפ"י [פרש"י "משום יגעתי ומצאתי"].

המאמין ואי הנעימות כשמגיע ללמוד אצל תלמידו גם זה בכלל יגיעת התורה, וגם זה בכלל יגעתי ומצאתי תאמין וכמ"ש רש"י, הכי מסתייעא מילתא טפ"י!

הרב זללה"ה היה מזכיר את דברי הגמרא הללו "הכי מסתייעא מילתא טפ"י" כשהיה נוסע מחוץ לעיר כדי לדון בויכוחים ודברי תורה עם תלמידים, וכשהיו שואלים למה עליו לטרוח, והרי הם יכולים להגיע אליו, היה אומר "הכי מסתייעא מילתא טפ"י".

חזינן כאן שכל הקשיים שבעולם הם בכלל יגעתי.

אי נעימות, חוסר שינה, קשיים מבית ומחוץ, הכל בכלל יגעתי, והכל מסייע להגיע למציאה, להכי מסתייעא מילתא טפ"י.

אבל בלי יגיעה אין מושג של לקבל את התורה, בלי לעצור את זרם החיים

שלא אצא מהעולם יהודי שרק מגדל בניו לתורה והוא עצמו לא תלמיד חכם.

זו התחנה האחרונה

אם הוא מחליט שאם לא יצרף לפחות שני סדרים וישאר בצהרים או צירוף צהרים וערב וכיו"ב, אין לו מה לחפש פה, הוא כבר ידאג לעצמו, ואחר שמחליטים בכירור כבר יש סייעתא דשמיא, כמו שיודע כל מי שהתמסר ללימוד בתקופה מסוימת שהקשיים לא היו קשים יותר מאשר כשהשקיע את כל הזמן כדי שיסתדרו העניינים, אלא להיפך.

כל הדברים הללו ידועים, ולא באנו אלא לענין למעשה, "היות ותלמיד חכם בלי רציפות לא שייך, כל אחד יסדר לעצמו לפחות יומיים בשבוע להשאיר בצהרים כדי לחבר את הסדרים, ולא לכבות את האש של הלימוד כשרק התחילה לדלוק".

כל הקשיים הם בכלל עמל התורה

במנחות ז' א' איתא דרבי אבימי הלך ללמוד מנחות אצל רב חסדא, ומקשינן וכי אבימי הלך ללמוד אצל רב חסדא, והרי אבימי היה רבו של רב חסדא, והאמר רב חסדא קולפי טאבי [הכאות טובות, רש"י] בלעי מאבימי

בכח ובקושי, אל תאמין, ולאחר מכן גם יש סייעתא דשמיא, וכמו שאמרו במגילה שם הני מילי לחדודי אבל לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא.

נוח לו לאדם שלא נברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו

בעירובין י"ג ב' ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא, נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו, הנדון הוא אם כדאי לאדם ליכנס לסיכון של העוה"ז כי יש לו אפשרות להרויח חיי עולם הבא, או שנוח יותר שלא להסתכן כי ההפסד קרוב יותר מהרויח, והמסקנא היתה שהסיכון גדול מן הסיכויים להרויח, ולכן לא נוח לאדם שנברא, ועכשיו שנברא בעל כרחו [כדתנן באבות סופ"ד שעל כרחך אתה נוצר וע"כ אתה נולד וע"כ אתה חי ועל כרחך אתה מת ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מ"ה הקב"ה] ונכנס לסיכון הזה מה היא העצה וינצל, יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו.

הצליחו במבחן הזה, ובהדיא אמרו מנחות כ"ט ב' שעה"ב נברא ביו"ד לפי שצדיקים שבו מועטין, וא"כ למה ס"ד שנח לו לאדם ליכנס בסיכון הזה, וגם מה שייך לומר ע"ז נמנו וגמרו דמשמע שיש כאן פסק הלכה שהוכרע ע"פ הרוב, ואפשר שהנדון הי' אם האדם נברא באופן שיש יותר סיכויים שיצליח, או שבעיקר בריאתו הסיכון מרובה, וזה ודאי ידעו מהנסיון שרוב רובם נכשלו ולא כדאי להכנס לנסיון, מבחינת אחוזים לפי הרוב, אבל המחלוקת היתה אם בעיקר בריאתו יש לו יותר סיכויים להצליח, אלא שלא עמדו בנסיון, או שמציאות בריאתו מסוכנת, והמסקנא היתה שמציאות בריאתו מסוכנת, למשל אדם בעל תכונות נוחות ומדות טובות הרי נסיונו קל יותר, ואמנם גם הוא יכול להתפתות אבל קל לו לעמוד בנסיון, ונמנו וגמרו, שגם הוא נסיונו קשה.

נסיונות כל אחד לפי תכונותיו

ולמדנו מזה שכל אדם אפי' אם נברא בתכונות טובות בין במדות בין בכשרונות ושאר מעלות, אפ"ה נוח לו שלא ליכנס לנסיון הזה, ומשמע קצת שב"ה הם שאמרו תחלה נוח לו שנברא, שהרי לעולם מקדימין דברי ב"ש לב"ה, וכאן ג"כ נשנו דברי ב"ש תחלה שהם האומרים נוח לו שלא נברא, ועוד דמסיים נמנו וגמרו, והיינו שרבו ב"ש

נוח לו לאדם שלא נברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו

ויש לעיין במאי קמיפלגי, הרי ודאי שרוב רובן של בני אדם לא

וכן הדבר מצוי בבני ת"ח שלכאורה האפשרויות שלהם להצליח גדולות יותר, אבל לעומת זה היצה"ר ממציא להם נסיונות אחרים כנגד האפשרויות, אם כמו שאמרו בגמ' שלא יאמרו תורה ירושה היא להם או מפני שקוראין לבנ"א חמורים, או שאינם מרגישים כראוי שהעול מוטל על עצמם לפקח על ענינם בעולמם, וכיו"ב.

כל אחד נידון כיחידו בעולם

ועכשיו שנברא כל אחד בתכונתו לפי מה שהוא, עליו לדעת שידונו אותו כיחידו בעולם, ולא ימדדו אותו ביחס לפלוני ואלמוני, אלא בתכונה איך שהוא נברא, ובמצוות שנצטווה, ובכוחות שניתנו לו, ולא יעשו שום השוואות, אלא ידונו אותו כיחידו בעולם, ואמנם בודאי לפום צערא אגרא, וטבע האדם לסבול או ליהנות מסביבתו, להתקרב או להתרחק, אבל המשפט הוא עמו כיחידו בעולם, ולכן יפשפש במעשיו לפי מה שהוא, עם כל הנסיונות, ויבחן את עצמו אם הוא בתור יחידו בעולם עושה חובתו או לא, ובכל מעשה יבחן את עצמו מול בוראו ית"ש, אם הוא יוצא יד"ח כנגדו, ולא ימדוד את עצמו ביחס לאחרים, לא בהשוואה ליראתם, ולא בגמול למעשיהם כנגדו.

על ב"ה, דאל"כ הרי מעיקרא נמי ב"ה היו רוב, אלא שמחלוקת זו הוכרעה קודם הבת קול, והסכימו ב"ה לב"ש, וענין נמנו וגמרו, הוא ללמד לאדם גדול הסיכון שהוא נמצא בו, שהרי כולם הסכימו שהסיכון גדול ביותר, עד שלא נוח לו להבראות, ולכן חובה כפולה להשגיח על דרכו בעולם, ומהי העצה יפשפש במעשיו או ימשמש במעשיו.

והנה רבים חושבים שאילו הי' להם כשרונותיו של פלוני או תכונות מדותיו או טבעו הרגוע וכיו"ב היו מצליחים יותר, והנה למדנו שכל הברואים נוח להם שלא נבראו יותר משנבראו, וגם בלא"ה הדבר טעות שהרי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, ומי שהוא בעל כשרון אף יצרו מוכשר יותר, ומרן זלה"ה הי' אומר שהבינונים יש להם יותר סיכויים להצליח להגיע לתכלית בריאת האדם יותר מבעלי הכשרון, כי נסיונם גדול יותר, הן מבחינת כישורי היצה"ר שלהם, והן מבחינת חוסר ההכנעה, שכל זמן שחכמתם מרובה ממעשיהם אין חכמתם מתקיימת, והם צריכין להרבות יותר במעשים כדי להגיע ליותר מחכמתם, וכשרונם מסייע להם להצליח בקל בעמל מועט, והיצה"ר נשאר בממשלתו.

עיקר הנסיון במצבים שאינם ברורים

בהכנות בני ישראל במדבר לקבלת התורה מצינו שהביא הקב"ה את ישראל במקום שאין מים עד שצמאו מאד, ובמקום שאין לחם ומזון עד שאמרו שהם מתים ברעב, וביארה תורה שזהו למען אנחנו הילך בתורתי אם לא, וביאר הרמב"ן שייסרם בחוקי המדבר לסבול הרעב והצמא לקרא בהם אל ד', לא דרך תלונה, והולכים בדרך הזה אשר אין שם מים והביאם אל מקום מים הרעים לנסיון, כמו שאמר ויענך וירעיבך לנסותך להיטיבך באחריתך, ובפסוק למען אנחנו כתב כי נסיון הוא להם שלא יהיה לאדם מזון ולא יראו להם עצה במדבר רק המן כו' וירעבו אליו, ועם כל זה שמעו ללכת אחרי ד' לא מקום לחם, וככה אמר להם עוד וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ד' א' זה ארבעים שנה במדבר למען ענותך ולמען נסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצותיו אם לא, כי היה יכול להוליכם בדרך הערים אשר סביבותיהם והולכים במדבר נחש שרף ועקרב ושלא יהיה להם לחם רק מן השמים דבר יום ביומו לנסותם ולהיטיב להם באחרונה שיאמינו בו לעולם, ולשון הרמב"ן בפרשת עקב

כי היה נסיון גדול להם שלא ידעו עצה לנפשם ויכנסו במדבר הגדול לא מקום לחם ואין בידם כלום מן המן אבל ירד דבר יום ביומו וחם השמש ונמס וירעבו אליו מאד וכל זה עשו לשמור מצות השם ללכת כאשר יצוה והשם היה יכול להוליכם בדרך הערים אשר סביבותיהם אבל הביאם בנסיון הזה כי ממנו יודע שישמרו מצותיו לעולם, עכ"ל, וגם בנביאים הזכירו זה במיוחד כה אמר ד' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

ולמדנו מכאן שההכנה הנצרכת לקבלת התורה היא העשייה של ציווי השם, בלי לדעת העצה וההסבר איך זה יסתדר, והדברים נכונים בענין פרנסה כמבואר בפסוקים, וגם נכונים בכל הנהגת החיים, לתפוס העשייה מיד, אע"פ שהבעיה במקומה עומדת, ויש לחדד לעצמו בבירור מהו רצון השם ממני כעת, ולעשות אותו בלי להבין איך תסתדר עיקר הבעיה שלי, אבל אם הוא ממתין עד שיבין בלבו כל המהלך איך תפתר בעייתו ע"ז, הרי חסר לו בהצלחה של קבלת התורה כמבואר בפסוקים הנ"ל, והאמת שעשייתו רצון השם זהו המביא את הפתרון וההסדר, וזוהי הדרך בכח המצוה.

הבטחון, למדנו מזה שהבטחון מזכה את האדם בקבלת התורה.

דרכו של יצר להראות כאילו יש איזה תירוץ חדש

מן האמור נתבאר שכל אדם נברא עם תכונות שונות לפי הטבע שלו, ועם המזל שלו, וכשימדוד עצמו כלפי אחרים ימצא טעמים רבים להצדיק את עצמו, כי איננו אשם, רק מזל גרם לו, וכן יאשים את סביבתו וחבריו והוריו ומוריו, ויפטור את עצמו מחובתו בעולמו.

ויש לזכור שהאדם נצטווה בכל המצוות לפי מה שנברא, וניתן לו יצה"ר מתאים לתכונתו ולשכלו, וכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו בהתאם, ואמנם היצה"ר הוא מלאך, אבל אין לו רשות לשלוט על האדם, אלא במדה שיכול להתגבר עליו, וכלשון הגר"ז מסלנט שהגר"א אמר שניכר נפלאות הבורא ית"ש שמחזיק ליצר הרע כמו קשור בחבל, ואין מניחין אותו לשום אדם אלא כפי השיעור שיוכל האדם לשבור אותו.

ובכל התירוצים בלי יוצא מן הכלל אינם סיבות חדשות שאירע לפלוני ופלוני, אלא כך הוא דרכו של יצר, להטעים לכל אדם את הפטורים שלו, לפי תכונתו וענינו, וכדכתיב משלי כ"ו חכם עצל בעיניו משבעה משיבי טעם,

ההתמודדות כשהדרך להצלחה מעורפלת

ולכן בחור שרואה מחסומים ומפריעים ומחפש עצות לדרך המלך, לא ימתין לדרך סלולה ומובנת איך תפתר בעייתו, שאם ימתין להשלמת כל התנאים הנצרכים לפי דעתו, לא יגיע לעולם, רק העצה היא שיתחזק לתפוס המצוה העומדת לפניו ברגע זה, וכך ימשיך כל הזמן, וממילא תפתר בעייתו, כי כך היא דרכה של תורה לפתור הבעיות מכח התורה, בלי שנוכל להבין מתחלה איך תפתר הבעיה, ומי שמתבונן בעצמו בכל מצב שהוא נמצא בו, אם ישנן גמ' בפיו בקול כחצי שעה, מיד ירגיש שינוי לטובה בדעתו ובהשקפתו, כי יקבל עוז מהתורה לבטחון וגבורת הדעת, ויראה שרוב מחשבותיו דמיון, וירגיש שביד השם לסייעו ולהיטיבו, ויחזור ויתבונן מזה בכח התורה איך שבידה להפוך רוחו לטובה ולהביאו לתכלית הטובה.

ואומרים בברכת אהבה רבה אבינו מלכנו בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים כן תחנונו ותלמדנו, דהיינו שאבותינו ניתנה להם התורה בשכר הבטחון, ואנו מבקשים שבזכות אבותינו תחנונו במתנת חנם ותלמדנו, אע"פ שאין אנו בדרגת

הם אינם מבינים, וזה צריך לזכור היטב, כי כאשר האדם מרגיש טעם וחכמה בטענתו, והמוכיח אינו מקבל טענתו, הרי ברור לו כי לחבירו חסר בהבנת עומק תשובתו, וממילא נשאר בשלו, ומן הפסוק למדנו שאין זו טענה חדשה שכאן הוא צודק בחכמתו, אלא ידע שכל טענות העצל עטופות בחכמה והגיון, עד שהוא בטוח שהוא החכם המבין, לכן לא ישלה האדם את עצמו שבמקרה הזה שהוא מובן מאד למעמיק ומבין, וזה באמת טענה נכונה, אלא כך היא דרכו מאז, וכתוב ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו, כי הכסיל יש לו תקוה אם ילך ללמוד אצל חכם, אבל החכם בעיניו אין לו תקוה, כי הוא כבר חכם ואינו צריך ללמוד.

ובן הדבר בכל סוגי עצות היצה"ר, כמבואר בספר משלי ובדברי חז"ל ובספרי המוסר, ואין דברים חדשים, רק עטופים בשינוי השם והצורה. יעצור נא כל אחד את עצמו, ויתבונן בדרכיו, אחרי שראה שאלפי רבבות בנ"א טעו באותם טעויות, למה אני חושב שאני אחרת, ולמה אני פוטר את עצמי מחובתי ע"י גורמים חיצוניים, הרי יתבעו אותי לפי מצבי כיחיד בעולם, ויאמרו לי כאשר אתה שם האם לא יכולת לעשות ולקיים יותר, הרי נצטוית כאשר אתה שם עם כל התכונות

ופרש"י דהיינו החכמים שאומרים לו דברי טעם, (ובמקום אחר הביאו מהפסוקים שבעה טענות של העצל למה אינו הולך ללמוד תורה, אמרו לעצל הרי רבך בעיר לך ולמוד תורה ממנו, והוא משיב אותם מתירא אני מן הארי שבדרך, שנאמר אמר עצל שחל בדרך, אומרים לו רבך בתוך המדינה [שאין דרך מפסקת] עמוד ולך אצלו, אומר להם מתירא אני שלא יהא ארי בין הרחובות, שנאמר ארי בין הרחובות, אומרים לו הרי הוא בתוך ביתך, אומר להם אם אני אלך אצלו אני מוצא את הדלת נעולה, אומרים לו פתוח הוא, שנאמר הדלת תסוב על צירה, לסוף כשלא היה יודע מה להשיב אומר להם הדלת פתוח או נעול מבקש אני עוד לישן מעט שנאמר עד מתי עצל תשכב כו', ואיזהו השביעי מחורף עצל לא יחרוש [כי קר לו לצאת בחורף], ושאל בקציר ואין, ארשב"י כל מי שאינו לומד תורה בנערותו מבקש ללמוד בזקנותו ואינו יכול, לכך נאמר ושאל בקציר ואין, עכ"ל המדרש).

למדנו מזה איך שהיצה"ר מטעה את העצל בכל מיני טענות והסברים הנראים הגיוניים, והאמת שהעצלות היא המסתתרת מאחורי התירוצים, ועוד יש לדקדק שהוא מרגיש שהוא חכם ומבין בתשובותיו אלו, ושבעת המשיכי טעם

אינם אלא סמיות עינים של היצה"ר, וכל הטענות כבר טענו אותם אלפי רבבות בכל דור, ואף האדם בעצמו כבר נפגש בסתירת הטענות החוזרות ונשנות, וכבר נתברר לו פעמים רבות שהוא יכול להתגבר ע"ז אם ירצה, ואין בהם ממש גמור כפי הנראה, והרי זה דוגמת הערפל שנראה הכל עמום ונסתר, ובכל פסיעה שמתקדמים רואים שאין שום מעכב.

לכן יחדד הדברים לעצמו לומר בפה מלא, דע לך שאתה הוא האיש שפורש השטן מצודים לתפשך, ואתה הוא האיש שיכול להצליח להגיע לרום המעלה, ואתה הוא האיש שהיו רבים שחשבו כמותך ונכשלו בטעות הזו, ולמרות שאתה בטוח בדעתך, כך כולם חשבו, וכל אדם יכול להגיע לשלימות תיקונו בעולם לפי מה שנצטווה, ואין מודדים אותו אלא לפי טבעו, וכך רואים בעולמינו שהגדולים והצדיקים אין בהם שום שויון בכשרונות וסגולות הנפש, רק לפי גודל העבודה והשמירה.

ואחרי שהחליט כן בדעתו יהיה כחו חזק יותר להתבונן בתחבולות ולשמרם, כי יודע שהכל תלוי בו.

אם רוצה להתחזק בתפלת שחרית בשיבה ובזמנה, כמו שהארכנו בריבוי התועלויות שבזה, יכולין להתאגד בחבורה לסייע זה את זה לשמור הקביעות, וגם יכול לרשום לעצמו בכל

וההפרעות, ולמה לא האמנת שהכל דמיון, ובהסכמה קטנה תראה שאין לך שום מפריע, כאשר נוכחת פעמים רבות בזמן חזיון, שבאמת הנך יכול להתקדם.

וכבר נתבאר שהיסוד לקבלת התורה הוא לעשות רצון השם באותה שעה, בלי להבין איך הדברים יסתדרו, אבל אם רוצה תחלה להבין איך הדרך שמציעים לו תביא את הפתרון והישועה, לא יוכל להגיע לתכליתו, שזהו מה שניסה הקב"ה את ישראל לידע אם ראויים לקבל התורה כדכתיב למען אנסנו הילך בתורתי, וכמו שנתבאר לעיל, וזהו מה שאמר הקב"ה זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, הרי שדרך התורה לעשות קודם שרואים את הישועה, והקיום הוא המביא את הישועה, שהיא באמת מתחדשת מכח המצוה והבטחון, ולא היתה קיימת מתחלה, וזהו שאמרו אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ, הרי שהישועה מתחדשת מכח המעשה ולא הי' שייך להבינה מתחלה.

בהתבוננות קלה יראה שאפשר בקלות להתגבר על הכל

אחרי שהגענו למסקנא שכולנו טועים בהסכמת דעתינו על דרכינו, ורוב רובם של המפריעים הנראים בדרכינו,

הלהיטות היא כאילו יחסר לו עיקר
מזונו וצרכיו החיוניים.

וזאת ישיב אל לבו באופן כללי קודם
מעשה, ויחשוב הנה אני מעונין
במאכל פלוני אבל אני יודע שלא יחסר
לי כ"כ אם לא יהא לי דבר זה, ולא
אסבול כ"כ אם אחליט להמנע מאכילה
מסוימת, וכן בענייני לבוש ודירה וכיו"ב,
יתן אל לבו להבהיר הדברים שמטרידים
אותו כאילו הוא אומלל אם יחסר כ"ז,
ונלחץ להשיג הכל, וגם בעניינים אחרים
האדם מבוהל ופחד מבושה מועטת,
כאילו עולמו יתמוטט עליו, ויעצור
ויתבונן רגע מה יקרה אם יעירו לי על
ההנהגה הטובה, או מה גדולה אשמתו
כשנפל ונקרעו בגדיו או נתלכלכו, והאם
באמת כל עתידו תלוי באדם מסוים
ובתגובתו.

לשמוח בקשיים שבקיום המצוות

כשבאים לאדם נסיונות בענייני דקדוק
הלכה, כגון אדם שמוותר על
מקום עבודה משום שיש שם חששות
בהלכה, אולי יש כאלו שמרגישים בזה
הפסד והחמצה, חבל שאנחנו מקפידים
בדקדוק כל כך, ומה טוב היה אם היינו
כאותם המתפשרים ומקילים יותר... אבל
צריך לראות את הדברים באורם הנכון,
הנה זכיתי לעמוד בלחץ בשביל מצוות

יום אם הגיע בזמן או קודם הזמן,
ובסוף שבוע יעשה חשבון נפשו ע"ז,
וכן בשאר דברים קטנים שאין המכשול
מצוי כ"כ, הרי החבורה או הכתיבה
משפיעים שההרגל נעשה טבע, ואחר
תקופה כבר יצא הדבר מגדר נסיון.

להשביל קודם הנסיון

להכניס ללב קודם הנסיון שזה שחסר
לו דבר גשמי מסוים זהו מחדדי ד'
עליו אם לכפר לו או למנוע ממנו נסיון,
ואין זה בגדר עונש כלל, וכשיגיע למצב
זה בעל כרחו ידע להתעורר בזה, וכן
בכל עלבון ואי נעימות.

להבהיר לעצמו קודם שמגיע לידו נסיון

והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה
ושכר עבירה כנגד הפסדה, ידוע
שעיקר כחו של יצר בפתאומיות, ואין
דעתו של אדם מיושבת לחשב, וכבר
נעשתה העבירה, א"כ איפא צריך להשיב
אל לבו החשבון קודם מעשה, ויש
להוסיף שלא רק במצוה גמורה ועבירה
גמורה אלא בכל ענייני מותרות ותאוות
העוה"ז, האדם נמשך לזה בהרגשה שזה
צורך גדול, ואם הי' מתבונן מה עלול
להפסיד אם לא יהיו לו התענוגים האלו,
לא יוכל למצא הפסד ניכר, אבל הרגשת

מוכרחים לחדד את הדברים קודם שמגיעים לידי נסיון, כדי לזכות לעבור את הנסיון בשמחה ובטוב לבב, לשמוח עליו כמוצא שלל רב, סוף סוף באה לידי הזדמנות להפסיד בשביל מצוה, ונמנתי עי"ז בכלל צדיקי הדורות שמסרו נפשם וממונם לקיום התורה.

בדברי הרמב"ן על הפסוק לא מרובכם וגו' שהקב"ה אוהב את עם ישראל משום שהם מטבעם האוהבים הנאמנים ביותר, שהם מסוגלים לעמוד בנסיונות, זוהי מעלתם של עם ישראל, כשאדם עומד בנסיון, הוא צריך לשמוח, הנה בשביל זה נבחרתי להיות עמו של הקב"ה, עמדתי בנסיון!

הדברים נכונים בכל שטחי החיים, אם בהקרבה למען התורה, ואם בהקרבה למען הכשרות, במקום לומר למה היית צריך לשלם כפול בשביל קצת יותר כשר, יש להתייחס להזדמנות כשמחה, אם היותר כשר יותר יקר, אדרבה! – זה הזדמנות שלא לשכוח את הקדושה, את תכלית האדם בעולמו, את היתרון לאדם מן הבהמה.

והאמת, שעיקר השמחה תלויה בחידוד הדברים, כשהדברים מחודדים אצל האדם, ברור לו שזהו רצון הבורא, ברור לו שמה שהוא עושה עכשיו הוא עושה בשליחותו יתברך, ברור לו שהוא

התורה, אני זוכה להיות "איש כלבבו", אין מאושר ממנו.

הרי אם יספרו לאדם הזה את אותו הסיפור שלו עצמו על יהודי שחי לפני מאתיים שנה, שהיה לו נסיון אע"פ שהוצרך לוותר על פרנסתו וכל ימיו חי בדוחק בגלל זה, והוא הצליח להתגבר על הנסיון ולעשות מה שצריך, הרי הוא היה מתפעל, הנה סיפור יפה, והיה מתרגש ומתמלא הערצה לאותו אדם שזכה למסי"נ וגבורה וקדושה.

וכן, כשמספרים על דניאל חנניה מישאל ועזריה שנמנעו מלאכול בישולי גוים ואכלו זרעונים, ואז גזרו ע"ז לכל ישראל, קוראים בזה מעשה מיוחד, ומבואר בפסוק שהם נראו בריאים יותר משאר הילדים, ומבואר באבן עזרא שזה בגלל שהיו שמחים באכילה זו שזכו להנצל מבישולי גוים, וז"ל "כי כל מאכל שהוא תאוה לנפש, יותר יועיל ממאכל שאין הנפש אוהבת אותו", למדנו שהשמחה במניעת מאכלות נותנת בריאות ומראה טוב, ואיתא בזהר שניצלו מכבשן האש בזכות שלא אכלו מאכלי הגוים.

אבל כאן מגיע כוחו של יצר, כשהדבר נוגע אליו, פתאום יש כאן עצבת רוח, חבל, יכלתי להרויח והפסדתי, הפסדתי אוכל טוב וזול בגלל ההכשר, היה חם בגלל שאין גנרטור וכיו"ב -

נפשייהו על קדושת השם, אף שהדורות האחרונים למדו יותר, ככל שמרגישים קרובים יותר, הרגשת השליחות גדולה יותר, הכאב על צער השכינה גדול יותר, ובהתאם לזה כל הקשיים מתגמדים, ובוזה ציינה הגמ' את ירידת הדורות.

והדבר ניכר גם בזמנינו כלפי הדורות הקודמים לנו, כשנפגשים עם אנשים מדור קודם, מוצאים הרבה פעמים אנשים שאינם תלמידי חכמים ואף פשוטים ביותר, אבל בדברים מסויימים שהם נהגו כך לשם שמים, הם מסוגלים לעמוד בכל קושי שבעולם ובלבד שלא להכשל, חיים את המחויבות למצוות, את השמחה שבעשיית המצוות.

אנו שיודעים יותר מהם, מחוייבים על אחת כמה וכמה לחדד לעצמינו את הגיבוי הגדול של השליחות ואת ה"למען שמו".

ובזוהר אמרו על הפסוק וחשוקיהם כסף שאנשים היו משלמים כסף כדי לשמוע עוד דבר אחד של תורה, וזה וחשוקיהם שמרוב חשקם בתורה שילמו עבור זה כסף.

הקב"ה בחר בעם ישראל כי הם מסוגלים להתמסר יותר

כתוב בתורה "לא מרובכם מכל העמים חשק ד' בכם ויבחר בכם כי אתם

עושה זאת למען שמו, הוא לא יתייחס לשום קושי שבעולם.

כשנשאף הרב זללה"ה בזמן שטרח על איזה מצווה למה הוא טורח בזמן שקשה לו והרי אפשר לעשותה ע"י אחרים, אמר "ממצוה לא נמנעים בגלל קושי", תוכן הדברים היה שהרי אם אביו או רבו מבקש ממנו טובה [כביכול] וכי היה משיב קשה לי תבקש ממשהו אחר, - זו ההרגשה שצריכה להיות במצווה, אם אדם מרגיש בכל מעשי המצוות שלו שהוא באמצע שליחות ששלחו אותו אישית לעשות זאת, אם הוא מרגיש שזהו מעשה המצוה שעל ידה הקב"ה יקדש אותו ויעשה אותו נעלה יותר, וכמו שאומרים קדשנו במצוותיך, הוא לא ירתע משום קושי ומשום אי נעימות מכל סוג שהוא.

ככל שאדם דבק יותר בהקב"ה הוא יותר ויותר מרגיש את ממשות השליחות שהוא שולח אותו כעת, והוא שמח עד אין קץ, וכל הקשיים נעלמים. כמו אדם שקשור מאוד לרבו והוא שולח אותו לעשות לו איזה טובה, הוא בכלל לא מעלה על דעתו לחשוב מה אנשים יגידו כשיראו אותו בדרך, הוא מרגיש חשוב ומתעלה בזה משאר ההרגשות.

בגמ' מבואר בכמה מקומות על מעלת דורות הראשונים דהוו מסרי

בבב דור יש סחף של נסיונות שאלו שאין להם את הכח של המסירות נפש נופלים, לפני שתי דורות היתה זו ההשכלה, ואחר כך המדינה, וכן בכל דור ודור.

רק אלו שהשרישו את **"היותר חזק"** נשאר מהם!

מי שמשקיע את ה**"קצת יותר"** הזה כל הבית שלו הוא אחר, זה משפיע באופן טבעי, ובסייעתא דשמיא, ובהכל.

תמיד עומדים סביב ה**"משהו"** של **הקושי ש"זהו" קשה כבר לעמוד בלחץ**, אם זה החברה, או בכל תחום שהוא, ומגיעים לשלב שזהו, כבר קשה להתמסר יותר, ומרפים, וביאוש הזה מפסידים את התואר הנכבד של עובד אלוקים, הועד משהו קטן, פחות מאחד ממאה, אם האדם ידע שזה מכריע את כל העתיד שלו ושל צאצאיו, הוא יתייחס לזה אחרת.

הקשיים נוצרים לפי מה שנצרך לעבודת השם, ולפי היכולת

יש אנשים שחושבים שהתורה היא קשה, יש כל כך הרבה פרטים ועניינים, אם היתה תורה יותר קלה ובאופן כללי, עבודת ד' כללית כזו, בלי כל הפרטים שהכל מדוקדק וכו', או אז היו כל ישראל היו עבדי השם, כל מה

המעט מכל העמים **"כי מאהבת ד' אתכם ומשמרו את השבועה אשר נשבע לאבותיכם"**.

כותב הרמב"ן שלכאורה לא כתוב כאן שום תירוץ, למה בחר ד' בנו, לא מרובכם **"כי מאהבת..."** ומה הסיבה שבאמת בחר ד' בנו ואוהב אותנו.

ומבאר הרמב"ן שהיהודים מסוגלים יותר לסבול אהבת השם.

"ישראלי לבחור לאוהב את הידוע שיוכל לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו, וישראל ראויים לכך מכל עם, כי יעמדו לו בנסיונות וימסרו נפשם על אהבתו".

כתוב פה שהקב"ה בוחר לאוהבו, אחד שיוכל לסבול את אהבתו גם אם זה לא מסתדר לו כמו שנוח לו. רואים כאן שזה הכח שצריכים!

מסירות נפש – הכח שהחזיק את עם ישראל

מסירות נפש! זה הכח שהחזיק את עם ישראל, כששומעים מדור קודם או משתי דורות או אפי' מהדור הזה איזה משפחה שגדלה לתפארת במקום נידח, תמיד שומעים, כן, שם היה איזה מסירות נפש של האבא או של הסבא, רואים שהמחיר של **"היותר"** הוא זה ששומר.

שנושרים וכדו' כי אי אפשר לעמוד בחברה הזו או במסגרת הזו, יש לאנשים הללו מחשבה שהם היו נותנים תורה אחרת, לא תרי"ג מצוות, קצת פחות, ובאופן כללי, ולא שכל קוצו של יו"ד יפסול.

וכן כל הקשיים של העולם, הקב"ה ראה בתורה שיש תרי"ג מצוות, והיות וצריך שיהיה נסיון לא לקיים הוא ברא את העולם שכך וכך קשיים יש לקיים את מה שכתוב, כדי שיוכלו לעמוד, א"כ כל הקשיים מסודרים בהתאם למה שכתוב בתורה.

פעם אמרו בשם החזו"א שאם היה מצוה להשיג אתרוג פסול היה קשה להשיג אתרוג פסול, יש בזה כפשוטו, אבל יש בזה עוד משמעות כמדרשו שהקושי להשיג אתרוג זה המצוה, ולכן נברא העולם שיש לאתרוג בלטלאך ויש קוצים ויש הרכבות שיהיה מתאים בהתאם לקושי שצריך, תמיד יש איזה קושי.

זה לא שיש תורה עם קשיים או עם קולות, הכינו את העולם בהתאם לתורה.

וממילא כשהיה לאדם הראשון מצוה אחת זה היה בדיוק כמו לנו תרי"ג מצוות, הכינו לו את הקושי לפי זה.

מספרים שהגר"ש הכהן שקאפ ז"ל נהיה רב ואמר דרשה ובא להגר"ח, הגר"ח אמר לו נו מה אמרת בדרשה, והוא אמר לו מה שאמר בדרשה שכשישראל אמרו נעשה ונשמע, נעשה ונשמע זה שתי סוגי מצוות נשמע זה המצוות המובנים ונעשה זה המצוות הלא מובנות, וישראל הקדימו נעשה לנשמע, שיעשו דבר ראשון את הלא מובנים.

שא"ל אותו הגר"ח ומה זה המצוות המובנות, והגר"ש השיב למשל גזל, זה מצוה שמובנת שזה הנהגת העולם, אמר לו הגר"ח זה נכון אם הקב"ה היה בא ונותן את התורה בעולם, אזי אם הוא נתן מצוות שמתאימים להנהגת העולם, אבל הכל התחיל הפוך, כי אסתכל באורייתא וברא עלמא, למה הקב"ה ברא עולם שגזל מחריב את העולם כי כתוב בתורה לא תגזול, בראו את העולם בהתאם למה שכתוב בתורה, אז אין שייך להגיד שזו מצוה מובנת וזו לא מובנת, העולם בנוי בהתאם למה

יותר ויותר, אבל כשהיה מלך המשיח שהוא מלך ישראל, ותורתו מוטלת על כל העולם, ובעל כרחי יהיה לעמוד בתור היהודים אין שכרי מרובה כל כך".

ובן מבואר בפסוק "והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת בית בני ישראל מעלי המה יקרב אלי לשרתני", אלו שבאו אלי כשכולם תעו אלו יקרבו אלי לשרתני, א"כ כל התכלית היא ההתמסרות הזו, כאשר כולם מרשים לעצמם, כשהאדם מתמודד לבד נגד הזרם.

א"כ למעשה אין פתרונות לשנות את התורה כי היא הכינה את עצמה בהתאם למה שיוכלו לקיים ומה שמתאים לכל הרצון בבריאה.

להתגבר על הקושי ע"י התפילה וזכות הרבים

אבל יש דבר אחד שמועיל, כתוב שהקב"ה אמר למשה מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה, מבואר בגמ' שהם היו צריכים לומר תן אתה, והחזו"א מבאר את מה שקשה לכאורה שהרי מ"מי יתן" מבואר שזה לא בידי שמים, ואילו כשמבקשים "תן אתה" הרי זה ע"י שמים, ואומר החזו"א שאם זה מגיע ע"י תפילה זה נקרא בחירה, ואפי' כשאדם מתפלל על השני זה נקרא בחירה כמו שלחיפן מי שמקלקל את

הקשיים הוכנו במיוחד עבור עבודתו

כשאדם מתייחס לקשיים בצורה הנכונה, הוא לא אומר קשה לי, אני לא מסתדר, עם הפרנסה, או עם הזמן, או עם הילדים, או עם המצוות, הוא יודע שהכינו את זה בהתאם למה שאתה יכול לעמוד, זה המבחן שלנו, זה לא קלוקל שקרה לך, הכינו לך מראש את העולם בצורה כזו שיהיה לך כך וכך קשיים.

הוא מסתכל על זה אחרת, זה עוד משהו שהכינו לו פה בשביל לקבל את השכר ובשביל להתעלות, ושאין בעיה שהוא לא יכול לעמוד בה, הכינו לו את זה בדיוק במידה שהוא יוכל לעמוד בה, ממילא הוא מתייחס לזה כנסיון ולא כבעיה.

כשיודעים את ההתחייסות הזו יותר קל להתמודד עם קשיים כל אחד במה שהוא נמצא.

בספר הויכוח להרמב"ן שבו הוא מתווכח עם מומר אחד לפני המלך הגוי, אם המשיח יגיע ואם הוא נולד, אומר לו הרמב"ן אתה שוה ומועיל לי יותר ממשיח שכשאני עובד את בוראי ברשותך בגלות בעיני ובשעבוד ובחרפת העמים אשר חרפוני תמיד, שכרי מרובה, כי אני מעלה עולה לאלוקים בגופי, ובזה אזכה לעולם הבא

ולא על אמוראים, זה לא במחשבות שלנו, זה מושגים אחרים, ועניינים אחרים אנשים אחרים בכלל לא בהלך המחשבה שלנו, והנה הגמ' אומרת כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, וכן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה, וכל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, יש כאן דקדוק למה כתוב אינו אלא טועה היה צריך לומר הוא עברייך! אם הוא לא חטא ואתה אומר שהוא חטא, עבירה היא ולא טעות.

והתשובה היא שהתורה הציגה לנו את מעשיהם בצורה כזו, כדי שנלמד מזה, איך להתנהג בחטאים, ומה קורה מחטאים, וכמו שכתוב שדוד חטא כדי ליתן "פתחון פה לבעלי תשובה", התורה הציגה את הדברים כך כדי שנלמד מזה מה שיש לנו ללמוד מזה, ולכן זה רק "טועה", אתה לא עברייך כי התורה כתבה את זה בצורה שיתפרש כך כדי ללמוד מזה.

ובשחזו כותבים דברים על הנביאים ועל תנאים, הכל דברים שצריך ללמוד מהם כי רצו שנלמד מזה, והציגו לנו את הדברים בצורה החמורה כדי שנלמד מזה, אבל ודאי לא בשביל לחשוב שזה בכלל במערכת השכל שלנו, אנשים אחרים ומושגים אחרים, ואין לנו מה לחשוב בסכרות מלאכים, אלא שהתורה רצתה שנלמד מזה, וזה גם

השני ג"כ נקרא בחירה, כל המערכת של הבריאה היא בגדר בחירה, ואם היו אומרים "תן אתה" זה כבר היה נכנס בגדר בחירה, זה היה נקרא שקיבלו את היראת שמים בגדר בחירה בכח התפילה, ולא בידי שמים.

וזה דבר שאדם ודאי יכול תמיד להתפלל שיעזרו לו.

ויש להזכיר מה שדיברנו כמה פעמים **שיש להתייחס בתפילה באופן פרטי על כל בעיה שיש לו**, וכשהוא מתייחס כן, התפילה היא יותר מכל הלב ויותר באמונה שהיא תתקיים וממילא התוצאות הם כאלו, כמה שאדם מרגיש בתפילה שזה בידי שמים בקשתו תתמלא יותר.

ויש עוד דברים המסייעים להתגבר על הקשיים, וכמו זכות הרבים, ומרובים העושים את התורה וגם במציאות כשכולם עוזרים קיום המצוות אינו קשה כ"כ כמו במקיימים את התורה כיחידים.

הקדמה בענין מעלת דורות הקדמונים

יש כאן להקדים, שצריך לזכור שרגילים שכשאנחנו מדברים על שאול המלך אין זה במהלך המחשבות שלנו, לא כשמדברים על נביאים ולא על תנאים

היום השביעי אחרי הצהרים ושמואל לא מגיע, ושואל מחכה ומחכה, והעם כבר התחיל לברוח, "ויפץ העם מעליו", הציבור כבר הולך ובורח, אמר שואל תביאו לי להקריב את העולה אני רואה שהוא לא מגיע אני חייב להקריב את העולה, כשהוא גמר להקריב את העולה הגיע שמואל, אמר לו דיברנו שתחכה לי, אמר לו שואל "אתה לא באת למועד הימים" כבר נהיה מאוחר, ופלישתים נאספים ופני השם לא חיליתי, שעוד לא הקרבתי את הקרבן כבר ממש מאוחר, "ואתאפק ואעלה העולה", התחזקתי נגד רצוני והעליתי העולה, סברתי שאני חייב לעשות את זה כבר, אמר לו שמואל "נסכלת", זה סכלות מצידך, "ועתה ממלכתך לא תקום, ביקש השם לו "איש כלבבו", השם ביקש לו איש כלבבו, ואתה כבר לא תוכל להיות מלך, כי לא שמרת את ההוראה הזו, נכון שזה כבר היה לפני השקיעה וכבר הי' במצב לחוץ, אבל ממלכתך לא תקום, זה לא "איש כלבבו".

ובמקום אחר כתוב במדרש שהשם אמר לדוד אל תלך לפלישתים עד שתשמע את קול הצעדה בראשי הבכאים, שזה סימן שהקב"ה יוצא לעזור לך, יצאו למלחמה ומגיעים פלישתים והעצים לא זזים, לא שומעים קול ולא שום דבר, והפלישתים כבר

חלק מחלקי התורה, כמו שבכל התורה יש הרבה הרבה דברים נסתרים, וכל התורה היא משל לפנימיות התורה, וכמו שילד ודאי לא מגיע לשכל של מבוגר, וידוע שהפרש בין המבוגר לאדם הגדול הוא הרבה יותר גדול מההבדל בין ילד למבוגר, הוא לומד יותר שנים ועובד יותר, והרי קיבלנו שבכל דור יש ירידת הדורות, וכל דור יודע לומר שבדור הקודם היו אנשים אחרים ומושגים אחרים, למה נטעה את עצמינו שיש מושג לחשוב, - ובדומה לזה רגילים לומר שאם לא פלאי התורה היה צריך להיות שכל מה שאנחנו מדברים בלימוד התורה זה דברים בטלים, כי איך יכול להיות שבכזה יחס גם לנו יהיה רשות להביע דעה, אבל היות והתורה היא העולם, עשו אותה בצורה כזו, שלכולם יהיה הבנה, וכמו שאדם גדול וילד קטן לומדים בראשית ברא והכל זה אותו "בראשית" - בשאר חכמות אין כזה מושג, מה שילד בכיתה ה' מבין אי אפשר ללמד ילד בכיתה א', אין לזה שפה.

דברי המדרש על דוד ושואל

כתוב שכששמואל מינה את שואל למלך הוא אמר לו אני יורד אליך לגלגל חכה לי שבעה ימים, והיה צריך לעשות מלחמה עם פלשתים, והגיע

אני ואתם נתלה עינינו לקב"ה, כיון שתלו עיניהם נענעו האילנות ומיד פשטו יד כמו שכתוב ויעש דוד וגו'.

אמר להם הקב"ה למלאכים, ראו מה בין דוד לשאול, שאול עומד ונשאל באורים ותומים והפלישתים באים עליו והניח את האורים ותומים וברח. **וכן** במלחמת עמלק כתוב ששאול אמר כי יראתי את העם ואשמע בקולם.

"איש כלבבו" – לעמוד במצבי לחץ המודד של איש כלבבו שהשם רוצה, זה איך אדם עומד במצב של לחץ, זה המודד של איש כלבבו, כולם מחכים את השבעה ימים עד השקיעה, עד לפני השקיעה, אבל כשבא הלחץ, כבר מחליטים מעכשיו הקב"ה כבר לא יכול לעזור, זה כבר אבוד, א"כ מה שמדברים כאן זה על החמש דקות האלו.

וגם בזה צריך להתבונן כל אחד יודע באיזה דברים יש לו לחץ, וצריך לזכור שלא להחליט לקב"ה עד מתי הוא יכול לעזור, ולהתגבר את ה"עוד משהו", כי זה "האיש כלבבו".

בין מאה למאה "ואחד"

זה נמצא בכמה סוגי דברים שנפגשים בענין הזה, כמו שכתוב אינו דומה

הגיעו קרוב קרוב ממש תוך ארבע אמות, והעם אמר לדוד תוך ארבע אמות זה כבר פיקוח נפש, איך אפשר לחכות, עכשיו אי אפשר לחכות, הם כבר ממש לידינו, ודוד אמר לא! השם אמר שלא, מוטב שנמות זכאים ולא נעבור על מה שהשם אמר, אז מה נעשה, נתלה עינינו לשמים, כיון שתלו עיניהם לשמים, אז התחילו האילנות...

וז"ל המדרש ויהי כשמעך את קול הצעדה בראשי הבכאים, אמר לו הקב"ה אל תעלה אלא מאחוריהם, ואין לך רשות לפשוט יד בהם אפילו קרובים לך עד שתראה את ראשי הבכאים מתנענעים, ולמה נתן לו סימן לעלות מראשיהם ולא מאחוריהם, [כנראה סימן בעצים מראשיהם ולא מאחוריהם], אמר רבי ברכיה, שכולם מלאים קוצים מראשיהם, כלומר ואתם בצרה אף אני עמכם בצרה, [זה הסימן של העצים האלה], שנאמר עמו אנוכי בצרה... כיון שיצא היו הפלישתים קרבים ובאים וישראל רואים אותם שלא היו רחוקים מהם אלא ארבע אמות, אמרו לו ישראל דוד מה אנו עומדים, אמר להם מצווה אני מן האלוקים שלא לפשוט יד בהם עד שאראה ראשי האילנות מנענעים, אמרו לו אם אין אנו פושטים אנו יד בהם אנו מתים, אמר להם מוטב נמות זכאים וצדיקים ולא נמות רשעים, אלא

כפור גדול והיו נותנים מעיל פרוה, והשומר שהיה לפניו והיה צריך להעביר לו את המעיל והוא תלה את זה על העץ בשבת, ואמנם זה היה פיקוח נפש להיות שם בלי מעיל, אבל הסטייפלר לא רצה להוריד את המעיל מהעץ בשבת, הוא חשב לעצמו כל הזמן, חמש דקות אני יכול להחזיק, הוא החזיק עוד חמש דקות ועוד חמש דקות כך בסוף הוא עבר את כל השבת, כי חמש דקות הוא יכול להחזיק.

והנה אם מגיע אדם לשאול אם מותר לו לעשות כזה דבר אומרים לו שאסור לעשות כך, אסור לחכות, כי זה פיקוח נפש וצריך מיד לקחת, אבל אם הוא "איש כלבבו" ומרגיש ככה, מי שזה כואב לו ואיכפת לו היראת שמים, משמים יעזרו לו ככה, ישנם דברים שבהנהגת הירא שמים לקבוע עד כמה מותר לו להסתכן בשביל המצוה.

מסירות נפש

דקה של עוד לחץ זה מחיר אחר, הגמרא בשלש מקומות מדברת מה החילוק בין הדור שלנו לדור של רב יהודה, אם משום תנויי אגן עדיפי מינייהו, אם ללמוד, אנחנו יודעים יותר טוב מהם, בשני דרב יהודה כולו תנויי בנייקין הוה, אנחנו יודעים יותר מהם, אז למה רב יהודה מצליח בתפילות שלו

שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת, רק אחד, [אף שיש כזה מושג של מאה ואחד פעמים, מ"מ עיקר הפשט הוא שזו מהות אחרת], רק שיש שני אנשים באותו המצב, ולאחד קוראים עובד אלוקים ולאחד "לא עבדו", החילוק הוא רק בחלק של ה"עוד משהו", שניהם למדו מאה פעמים, אבל אחד אחרי מאה הוא כבר קשה לו יותר, ואחד לחץ על עצמו ללמוד עוד אחד, ועל האחד הזה הוא מקבל עוד מאה.

המאה ואחד זה ה"לחץ" קצת יותר מהשני, וזה למעשה המודד הגדול של איש כלבבו, לכל אחד יש הרבה מה להתקדם בזה, אבל צריך לדעת את המושג הזה, שמה שהוא עמד ברגע של לחץ יותר, זה מדרגה אחרת לגמרי, זה האיש כלבבו, ועל זה מדברים.

"העם בורח" "ויפץ העם מעליו", יש לחצים, אבל מי שעומד עוד כמה דקות בלחץ מתייחסים לזה שזה הדבר הגדול, ושהוא מקבל את השכר הגדול, זה התקדמות גדולה בעבודה שאין לתאר.

לעמוד בעוד "חמש דקות" של לחץ

מספרים על הסטייפלר שהוא היה צריך לשמור בשבת בסיביר, היה שם

אוהבו בכל דבר הבא עליו, וישראל ראויין לכך מכל עם כי יעמדו לו בנסינות או יהודאי או צלוב, הם הולכים במסירות נפש, יש להם את הכח גם אם זה לא נוח להם, וזה המודד!!

המכשולות שבעקבות הלחץ

החזון איש כותב לאדם שנכשל בחילול שבת: "עיקר התשובה על אי זהירות הוא שימת הלב על להבא, ובאמת צריך להתרגל להחמיר בכניסת השבת, אף במקום מצוה, כי זה מצוי מאוד שבשביל מצוה נכנסים למצב נלחץ וסוברים... יכול עדיין לגמור קודם השבת ובאמת ראוי להחליט לפרוש אף במקום מצוה, ומוטב שיהיה המכשול בביטול המצוה ממכשול של חילול השבת, ואמנם התיקונים הנזכרים בראשונים אין אנו ראויים להם, והדקדוק בשמירת השבת בכל הל"ט מלאכות הוא הטוב שבתיקונים".

את הנקודה הזו, שבמצב של לחץ בשביל מצוה, לא יהיה אוכל בשבת זה לחץ, וכשהזהירות עטופה במצוה, יותר קשה להישמר, אדם צריך לדעת מה הם הדברים שיש לו לחץ מהם ולהתרגל, דברים שאדם עבר בלחץ וסבל בשביל שמירת התורה, זה שוה הרבה יותר.

ברגע אחד ואנן צווחינן כולי' יומא ולית דמשגח בן.

רבא אומר את זה, על כך שדואג ואחיתופל היו למדנים גדולים, אומר רבא רבותא למבעי בעיי, רחמנא ליבא בעי.

דוהגמי מבארת את הסיבה, משום דהו מסרי נפשיהו על קדושת השם, זה עיקר המודד של האדם, המסירות נפש הנוספת, האיש כלבבו, ואמנם צריך שזה יהי' בטבע ומי שלא אוחז בדרגא יש הרבה דברים שהוא לא יכול לעשות, אי אפשר לעשות את זה בצורה של חיקוי, אבל לכה"פ יש לדעת את הענין הגדול בעבודה הזו בהתמסרות על קדושת השם, על יראת שמים, בזה נמדד הגדלות של האדם, והזוכים לזה ממילא יש להם יותר את הידיעה ברצון השם, בגלל שהם "איש כלבבו".

ואמנם על שאול כותב שהוא היה בלא חטא כבן שנה, וכן כתוב שהוא במחיצתו של שמואל, וכתוב שהקב"ה אמר לדוד אלמלא אתה שאול והוא דוד כבר איבדתי כמה דוד מפניו, אבל איש כלבבו נמדד במצבי לחץ.

הרמב"ן ג"כ כותב שהטעם שהקב"ה בחר בישראל כי הם מסוגלים, כי הנבחר לאוהב הוא היודע לסבול את

בכל מיני דברים קטנים שאדם נפגש בהם כל אחד באשר הוא.

למישל הנושא החמור של להפסיק באמצע הלימוד, הנה בא משהו ולא נעים לו, ובא לספר סיפור וידיעה חשובה שאולי באמת צריך לדעת אותה בסוף הסדר, ולא נעים לפגוע בו, וסתם כך לא נעים להיות "כזה"...

והרי זה דבר חמור מאוד וזה גם מצנן את כל הכח של התורה, זה חמור בשביל המספר וחמור בשביל השומע וחמור בשביל הלימוד, וכל מיני הפסדים שבזה.

אבל זה לא נעים, בכל זאת לעמוד בלחץ הזה, שנראה כשוטה, וחבירו אומר לו, אתה לא מדבר ? גם אתה נהיית כזה...? אני רק אומר לך ידיעה מסוימת.

אבל אם אדם מתארגן מראש, אף שזה קשה, מ"מ חוץ מפעם או פעמיים הוא כבר לא יבא אליו יותר, זה לא נעים ! אבל צריך לדעת כמה רע עושים למספר וכמה רע לזה ששומע, וע"י כך מתחזקים.

ועוד הרבה כיו"ב, בן אדם לא מברך "המפיל", כי עוד מעט יגיע

מישהו לדבר איתו, ויאמר לו מה אתה כבר אחרי המפיל, אז הוא לא אומר ובסוף הוא נרדם, צריך לחשוב ע"ז מראש מה מפריע לו ומה האי נעימות,

העמידה בנסיון מלמדת על כל מהלך חייך

החזון איש היה אומר שכשאדם נוהג לרחוץ גופו בכל ערב שבת, כאשר יו"ט ביום חמישי ואח"כ מתרחצים שוב ביום שישי לכבוד שבת, מקבלים שכר על כל השבתות, כרגיל כשהוא רוחץ בערב שבת זה לא אומר שזה לכבוד שבת, שמא כך הרגלו לרחוץ פעם בשבוע, אבל הנה רואים עכשיו היה יו"ט והוא שוב רוחץ, וזה סימן שתמיד בשביל כבוד השבת הוא עושה.

אדם שלא היה לו גנרטור, והוא היה תקוע וסבל הוא מקבל עכשיו שכר על כל השבתות על הגנרטור כאילו שהוא סובל, לא רק על ה"עוד סכום כסף", אלא הכל נמדד כדרגה אחרת, כי הנה כשלא היה לו הוא הקריב בשביל המצוה הוא מוכן להקריב, וזה דרגה אחרת.

וכן הוא בכל הדברים, המחיר שהאדם מרויח כשמזדמן לו לסבול בשביל שמירת המצוות, זה משנה את הזכויות שלו, שבת אחת לא היה לו תבשיל כי הוא נזהר בשהיה ובחזרה, כן, זה משנה את כל האיש, זה ה"איש כלבבו".

להתבונן לפני הנסיון

אבל בשביל הדברים האלו תמיד טוב להתבונן לפני הלחץ, וזה נמצא

וכך יוכל לומר על עצמו בקלות אז נכון
שלש פעמים בשנה יפגוש אותו משהו
אחרי המפיל... כשמתארגן מראש זה
נראה אחרת.

ובכל הדברים צריך להיות עירני, כי
ההפסדים הם לא כ"כ גדולים, והמחיר
של הקצת אי נעימות בשביל שמירת
התורה, הוא גדול, אם הוא מתגבר הוא

משנה את כל קיום המצוות שלו, כי
כל יום הוא מקבל שכר שמישהו
הפריע לו והוא לא שמע אותו, או אם
מתעכב מלהתפלל מחמת איזה ספק
שאינו ראוי להתפלל עכשיו, הרי כל
מצבו כדרגה אחרת בשביל הפעם הזאת
שהוא לא התפלל כי הוא לא ידע אם
יותר לו להתפלל במצב זה.

קשיים ומפריעים בדרך התורה

א. להזהר מהבורות הקטנים

חברותא ופעם חוסר מצב רוח מחוסר הצלחה או מחוסר הערכה, וכיו"ב, ולמדנו מזה שהאדם נופל בבורות הקטנים שאין נפילתו מורגשת, אבל בהצטברות הנפילות, הרי הם עולים לחשבון גדול.

הביטולים הקטנים שנראים של מה בכך, הם גורמים את הנפילה

בסייעתא דשמיא בני החבורה נמצאים במצב של עלי' בתורה

ובתפלה ובמעשים טובים, והחדשים בפרט, מרגישים נועם עמל התורה לאמיתה, מרגישים התעלות ודבוקות מכח העמל, שמחים בהתמדה ובהבנה, ורואים עד כמה הם יכולים להבין ולהשכיל ולחדש, ורואים שהנה הם במסלול הדרך של הראשונים והאחרונים, ונפגשים בכל צעד ושעל בסימני דרך, שבדרך זו הלכו הראשונים, ועוד הרבה חידושים במה שכיוונו לדבריהם, והתבוננו באמיתת הדברים לעומקם ולשמחתם, עם השפעת התורה לתפלה ולשאפות גדולות ורצון להתמסרות, וכפי מצבם והשקפתם כעת

אלף נכנסים למקרא ואחד יוצא להוראה – מדוע

אמרו במדרש קהלת על הפסוק אדם אחד מאלף מצאתי והובא ברש"י שם וז"ל בנוהג שבעולם אלף נכנסין למקרא אין יוצאים מהם להצליח שראויים למשנה אלא מאה, ואותם מאה שנכנסו למשנה אין יוצאים מהם לגמרא אלא עשרה ואותם עשרה שנכנסין לגמרא אין מצליח מהם אלא אחד להוראה הרי אחד מאלף, עכ"ל.

ויש להתבונן מה היא הסיבה שגורמת לזה, דכיון שמנהגו של עולם כך הרי זה מלמדנו שאין סיבה מוחלטת שמונעת את האלף מהוראה, שאם כן כבר היו יודעים להבחין בהם בתחלה, וגם ידענו שהרבה הצליחו יותר מהציפיות, והרבה נכשלו למרות הציפיות הגדולות, והנה כולנו עדים שעולם כמנהגו נוהג, לא קרו מהפיכות שגרמו להצלחות או להיפך, וכשנשאל את האדם שירד בתלמודו מה גרם לכך, לא ידע להצביע על סיבה אחת, אלא סיבות קטנות מצטברות שכל אחת בפני עצמה היא דבר של מה בכך, פעם חוסר

הרי לא יעלה על הדעת להפסיק או למעט בהתעלות והתמסרות הזו, כי הנה טעמו מעין עוה"ב והם עצמם עדים לזה, וא"צ להאמין לאחרים.

אבל לצערנו רבים היו במצב זה ובכל זאת נפלו, כמו שאמרו שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומתחדש עליו בכל יום, ועלינו להתבונן כעת איך להתגונן ולהנצל מתחבולותיו, ואמנם כרגע אין נראה לנו שיש לו פתח להכנס ולהפריע בלבנו, אבל הנסיון מעיד שהוא בכל זאת הצליח להפיל את רוב בני האדם.

ותחלה עלינו לדעת שהנפילה אינה מורגשת כנפילה, לא בחבטה ולא בהבלא, רק זעיר שם זעיר שם, וזה בכלל מה שאמרו יצה"ר דומה לזכוב שאינו מבחיל בבואו, ולכן אין שמים לב לזה, והנה הפתח הראשון מגיע מהרגשה של סיפוק, כי בתחלה היינו במצב של ירגיז אדם יצה"ט על יצה"ר, ואח"כ נרגע היצה"ט בסיפוק של שמחת התורה, ושוב אינו מקפיד כ"כ על ביטולים קצרים ודיבורים מעטים, וההפסד אינו מורגש לשעתו, כי עדיין רוב רובו שקוע בתורה, אבל לפי חיבתם היא טומאתם, שהלימוד בעיון דורש התמסרות, דכמו שכחו גדול להשפיע על האדם לטובה, כך כל ביטול מצנן את כחו, ומפריע את שיעבוד נפשו ורוחו

להיות כולו תורה, ואינו דומה לימוד השטחי ללימוד העיוני, שבלמוד השטחי גם אם הפסיק באמצע לא הפסיד רק זמן, אבל חוזר מיד לתלמודו, אבל בלימוד העיון צריך מסירת הדעת ואין מספיק רצון והסכמה לזה, אלא כח התורה ברציפות דוקא, ומי שטעם כח התורה כשהי' שקוע בה, יודע שזוהי מציאות אחרת, ולכן אם הפסיד ההתמסרות בביטולים הקטנים, הר"ז גוררו לביטולים נוספים כל הזמן, כיון שצריך לחגור עוז למלחמה מחדש, ואם אינו מתעורר לזה מיד, הוא נגרר לביטולים כמעט בעל כרחו, כי אינו מצליח לחזור למצב שהי' בו קודם, והיצר מטריד מחשבתו מן העיון שאין האדם שליט לתפוס המחשבות, ואע"פ שאינו מרוצה ממצבו, הרי הוא נמשך לדברים בטלים וכיו"ב, ולפעמים להרגיע נפשו ע"י היסח הדעת, ועבירה גוררת עבירה ומכביד על עצמו החזרה ללימוד, עד שירגיש נפילה ואז יתעורר להתגבר מחדש, והיות שכח הטומאה לא נסתלק לגמרי, רק הוא בהכנעה לזמן מה, הרי הגלגל עלול לחזור כנ"ל.

ביותר צריכים ליזהר הבעלי כשרונות

וביותר הדבר מצוי אצל בעלי כשרונות, שעם הביטולים הקטנים עדיין הם האריות שבחבורה, וגם שכלם חד

מעשים אלו, ורק היתה חכמתו מתמעטת הי' ג"כ מצליח להיות מהגדולים, ואמנם בעלי הכשרונות שזכו להתגבר נעשו מאורי הדורות, אבל נסיונם גדול בהתאם לכוחם, כמו שאמרו כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו.

מן האמור נלמד שיש להזהר מהביטולים הקטנים שיש הרגשה שאלו לא יפריעוהו בתלמודו, והם המה הבורות שנופלים בהם, בעצם הורדת המתח מההתמדה, ועון ביטול תורה לו ולחבירו, והרבה פעמים משתתף בזה לה"ר ורכילות וכיו"ב, או שגורם חלישות רוחנית לחבירו ונושא עונו עי"ז.

למצא טעם בעניני העולם, ואינם מרגישים הנפילה כ"כ, אבל באמת כפי גודל הצלחתם כשהם בעומק העיון, כך נפילתם קרובה יותר, לפי שאין מספיק להם שיעור לימוד שמספיק לבחור בינוני, כמו שאמרו כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת, דהיינו שהחכם הגדול צריך יותר מעשים מהבינוני כדי שתתקיים חכמתו, עד שיהיו מרובין מחכמתו, ומעשה בחכם אחד מהדור הקודם שאמרו שחסרונו בזה שחכמתו מרובה, ואע"פ שמעשיו ג"כ מרובין, אבל אין בהם כדי להכריע את חכמתו, ואילו הי' נשאר בדרגת

ב. הקשיים הם סימני דרך

זהו הסימן שהוא בדרך הנכונה, ושהיצר חושש מהצלחתו ומוסר נפשו להכשילו.

המכשולות והקשיים – סימני הדרך הנכונה

לראות את המפריעים בהסתכלות נכונה

כשהאדם מונח טוב בעומק הסוגיא הוא רואה את המפריעים בהסתכלות מגבוה ומתייחס להם כמילתא זוטרתא, מפני שהסיפוק שיש לו ממשמחי לב נותן לו הכח להתגדל ולהתרומם על כל המעשים, ואמר הרב זללה"ה בשם מרן זללה"ה שמי שאינו מרוצה מאחרים זה

ויש לדעת שכל המכשולות והקשיים בדרך התורה אינם מקרים שקרו לפלוני ופלוני, אלא הם סימני הדרך הנכונה שהיא זרועה מכשולות היצר, וכך היא דרכה של תורה, ואין חילוק איזה סוג מפריע, כי היסוד הוא אחד, והפרטים של המפריעים הם לפי המזדמן, ולכן אין טעם לראות הנפילה לבורות המכשול כסימנים שאני לא מתאים וכיו"ב כדרך היצר, אלא אדרבה

שנברא בהם, אבל יש לו להתבונן בעצמו שלאחר ההתבוננות אין כאן מקום לחולשה, והאמת היא כמו שהרגיש בשעה שהי' בעומק הסוגיא, ויש לנצל העלבונות לתפלה בלב נשבר, ולהרגיז היצה"ט על יצה"ר, ואמר הרב זללה"ה שמה שאנו מתפללים ביוהכ"פ מרק ברחמין הרבים אבל לא ע"י יסורים וחליים רעים, הכונה לאי נעימויות ועלבונות וכיו"ב, שהרי מירוק הכונה שפשוף והדחה, וכדאשכחן מכות כ"ג א' שונקלה אחיך זה במקום מלקות, וכשידע האדם בעצמו שהוא ביקש את זה הרי כשנתמלאה בקשתו ישמח ויתחזק במקום להחלש ולהצטער.

בגלל שאינו מרוצה מעצמו, ולכן גם כשהמפריעים נדמים כהר ולא כחוט השערה, יש לזכור שבאמת אתמול התייחסתי אליהם בביטול, ואינם אלא עצת היצר, והדבר המצוי ביותר הוא ההרגשה במעמד החברתי, אשר באמת כולה דמיון, והדבר האמיתי הוא רק מה שהאדם יודע על עצמו, ואשרי מי שיודעים עליו פחות ממה שהוא, ואוי לו למי שחושבים עליו יותר ממה שהוא, עי' מה שאמרו בירושלמי שביעית פ"י ה"ג האי מאן דידע מכילתא חדא ומוקרין ליה בגין תרתי צריך מימר לון אנא חדא מיכלא אנא חכים, אמנם האדם בשר ודם ואינו יכול בקל להתעלות מכל ההרגשים הטבעיים

ג. הקשיים הם דמיוניים, ובכל מצב אפשר לגדול

להם נטייה להתחזק בתפלה ונטייה להתמדה וענוה ופרישות, וידעו והרגישו שהכל הגיע להם מעמלם בתורה לכל אחד מכח התורה שלו, כמ"ש מרן זללה"ה שהעמל בתורה כחו לזכות הנפש ולעשותו עדין ומצוחצח מושך אליו הרגש נעים של טהרה וקדושה ולטעת בקרב לב עמוק גיעול נפש להוללות תענוגי תבל, ע"כ. אך בסוגיא השני' או השלישית או במשך הזמן שהי' קשה להרגיז היצה"ט על יצה"ר, שכבר נרגע בסוגיא הראשונה, ואז

הקשיים והדמיונות לאלו שטעמו טעם תורה, מתפוגגים מיד

והנה כל הנמצאים כאן כבר טעמו טעמה של תורה ללון בעומקה של הלכה, ולראות שהבנתם משתלבת יפה עם דברי הראשונים והאחרונים, ודבריהם מתיישבים על לבם, וגם זכו לכתוב החידושים שנתגלו להם והדינים העולים, ובאותה שעה הרגישו הרגשה עילאית שאמנם הם יכולים להגיע לידיעת התורה ויש להם חלק שהוא בגדר בתורתו יהגה, ויחד עם זה הי'

מהשאר, אלא שהללו נזהרו מהנפילות הקטנות, למשל בחור שמתחיל את הזמן או את הסוגיא ברפיון וחוסר הצלחה, ואם הי' מתבונן ויודע שבהתחזקות מועטת הוא מיד אחרי ההרגשה הזו, הי' תופס את עצמו, כי באמת רצונו להתחזק, אבל כעת נדמה לו כהר, ומחדש כל מיני הסברים ומסקנות על מצבו ועל הסביבה, כל אחד כדרכו מי בענוה מי בביקורת, וכו' וכו', ואינו מקבל האמת שלא נשתנה ממצבו לפני חודש שינוי מהותי, ואם ישעבד עצמו לקרא הגמ' בפה כמה פעמים, ולחזור הרש"י והתוספות ג"כ בפה, ויכריח עצמו לעשות כן במשך שעה או שתיים, מיד ירגיש שעבר ההר הגדול, ונשאר ממנו רק מעט, וע"ז נאמר במשלי חכם עצל בעיניו משבעה משיבי טעם, שמכח העצלות מחדש לעצמו רעיונות וחושב בהם שהוא חכם יותר משבעה חכמים שמשיבין לפניו דברים של טעם, כי אינם מבינים הלך רוחו וכו' וכו'.

ואכן יש להחדיר ללבו האמת הנכונה והברורה שבכל מצב בידו ליכנס ללימוד ולהיות שקוע בסוגיא, אם יתפוס עצמו זמן מסוים בהכרח, וכן לא ירשה לעצמו ביטולים קטנים כשהוא מרגיש בטוב בסוגיא, ועוד גדר גדול וסיוע מה שכתבנו מדברי הרב זללה"ה בלשון זו שלכל אחד יהי פנקס חדושים ויכתוב

נתחזק היצה"ר, ולא הולך כ"כ, מיד מסיקים מסקנות שונות, והאמת שהוא עדיין באותו מצב כמו קודם הסוגיא הראשונה, ועוד עדיף מזה, ואין כאן רק רוח ואבק שמסמא השטן את עיניו, ואם רק יחליט שאינו קם ממקומו סדר אחד, אלא חוזר ומשנן הגמ' רש"י ותו' בקול, מיד נתפזרו העבים וכבר עבר את רוב המעכבים הדימוניים, ואם יזכה לקושיא יפה, מיד יחזור בטחונו אליו, שהוא באמת יכול עדיין, ובאמת לא נשתנה כלום לא קודם הקושיא ולא לאחריה, רק הכל ברוח, ויש לזכור שכל המסקנות שבאים מכח הקושיים אין להם שום אחיזה, רק עצת היצר, וגם אין זה הגון להחליט מהו רצון השם לפי הקשיים.

להחדיר ללב שבכל מצב שנמצאים אפשר ליכנס ללימוד ולהיות שקוע בסוגיא

בגמ' סוכה נ"ב א' אמרו דלעתיד לבא הקב"ה מביא את היצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים כו' ורשעים בוכים ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה, ואף הקב"ה תמה עמהם כו', והענין כי באמת המלחמות הם בדברים קטנים, אלא שאין שימת לב שבמשהו הזה נקבעת עיקר הצלחתו, אבל אם נתבונן בכל דור למה נשארו רק יחידים ת"ח וגדולי ישראל, לא נמצא סיבה חזקה שמנעה

שדרכם להחליט מהר לפי מצב רוחם, ואמנם לא מוכרע לסמוך על הכלל הזה לאורך גיסא, אבל ודאי שהשינוי מעיד על זה שזו עצת היצה"ר, וכן בזמן משבר והרגשת חלישות הדעת, יעסוק בתורה חצי שעה ומיד ירגיש שינוי בדעה ובהרגשה, ומזה יבין שהכל עצת היצה"ר (ועי' כתר ראש, אמר רבינו ליקח עצה מהתורה, היינו שילמד בחשק עד שידמה בעצמו שלומד לשמה, ומפנה את דעתו לענין המבוקש לעשות או שלא לעשות וכאשר יסכים בדעתו כן יעשה וכן יצליח).

להזהר מהטעיית היצר הרע בעקבות חוסר התקדמות

ולפעמים אברך שעברו עליו כמה שנים ולא התקדם כ"כ כפי שאיפותיו, מוצא את עצמו כתוהה על הראשונות ומרגיש שהחכים מתמימותו, וגילה עולם אחר, ומפתח לעצמו דמיונות שוא בכל מיני צורות, למשל שממציא לעצמו שעבודת ד' היא לאו דוקא בכירור הגמ' והדינים העולים, ויש שמטעהו לידיעות ובקיאות, ויש למצוות של בין אדם לחבירו, או קירוב רחוקים, ויש לשיון עם רוב הבני תורה שבעולם בעטיפת הענוה, כמו שכתוב בחובת הלבבות שמטעהו לישיב בין הפחותים כדי שלא יתגאה, וכיו"ב, וידע נאמנה שכ"ז מעצת היצה"ר, גם כשזה עטוף

בו קצת בכל יום, בין משלו בין משל אחרים, שזה קנין גדול, וישתדל שישמחו בי חבירי, ושיהא שם שמים מתאהב על ידינו, וביארנו הדברים שגם מי שאינו רגיל לכתוב, אם מטענה שאין לו חדושים או שאינו יכול לבטא דבריו בכתב, וכיו"ב, יכריח עצמו שיהא לו פנקס לכתוב בו בכל יום אפי' מעט, שלא יעבור יום שלא כתב מעט בפנקס, ויציין לעצמו תאריכים שלא ידלג יום מכתובה, ואפי' חדושים ששמע מאחרים, ויעתיק לפנקס ביאור הדברים כפי הלשון שמוציא מפיו ולא יחוש ללשונו אם אינו כמחברי ספרים, שזה קנין גדול להעמיד תורתו בקרבו, שזה מבחן לבהירות הבנתו, ושומר עליו שלא ידלג הסוגיות, ולא יסתפק להרגיע רוחו בסברא אחת טובה או כמה סברות שבידו, ועוד.

ע"י לימוד של זמן מועט, משתנה ההסכמה שמקורה מהיצר

כפי הנראה יש עצה להכיר ע"י התורה אם זוהי עצת היצה"ר, והיא ללמוד חצי שעה בקול ובחשק ולראות אם נשתנה מעט מדעתו, ואפי' אם לא נשתנת דעתו לגמרי, מ"מ אם נחלש הבטחון בדעתו, הר"ז מוכיח שזוהי עצת היצה"ר, וע"י עסק התורה הוא נימוח ונתפוצץ מעט, ולכן גם כח החלטתו נחלש מלהשפיע על האדם, ומזה ילמד האדם איך לבחון דרכיו ובפרט צעירים

דהלכתא, והאם ישבר האברך שהוא נכלל בסנהדרין בגלל שהוא בשורה השניה ולא הראשונה, הרי סוף סוף הוא מהנבחרים שבעם ישראל, ולעתיד לבא אינו נמדד בזה, כמו שמצינו שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא שנקראו הדנין לפני חכמים, ולא היו מהסנהדרין.

ההתמודדות כשהדרך להצלחה מעורפלת

ולכן בחר שרואה מחסומים ומפריעים ומחפש עצות לדרך המלך, לא ימתין לדרך סלולה ומובנת איך תפתר בעייתו, שאם ימתין להשלמת כל התנאים הנצרכים לפי דעתו, לא יגיע לעולם, רק העצה היא שיתחזק לתפוס המצוה העומדת לפניו ברגע זה, וכך ימשיך כל הזמן, וממילא תפתר בעייתו, כי כך היא דרכה של תורה לפתור הבעיות מכח התורה, בלי שנוכל להבין מתחלה איך תפתר הבעיה, ומי שמתבונן בעצמו בכל מצב שהוא נמצא בו, אם ישנן גמ' בפיו בקול כחצי שעה, מיד ירגיש שינוי לטובה בדעתו ובהשקפתו, כי יקבל עוז מהתורה לבטחון וגבורת הדעת, ויראה שרוב מחשבותיו דמיון, וירגיש שביד השם לסייעו ולהיטיבו, ויחזור ויתבונן מזה בכח התורה איך שבידה להפוך רוחו לטובה ולהביאו לתכלית הטובה.

בחכמה עם ראיות והוכחות חותכות וברורות, וזה בא כדי להרגיע את מצפוננו על שלא התקדם כשאיפותיו מקדם, ומראה לו פנים שבאמת טעה, ומה שחושב כעת זהו האמת, ולאט לאט מתבודד מחברתו הקודמת, כי לא נוח לו בחברת הטובים ממנו, וכדכתיב לא יאהב לץ הוכח לו אל חכמים לא ילך, ויש לו הוכחות רבות להצדיק דרכו, ואכמ"ל, וכיצד ידע להתבונן ולהזהר מעצת היצה"ר, תחלה יחשוב האם מכח העלייה הגדולה וההצלחה בעומק העיון הגיע למחשבה זו, או להיפך מחוסר הצלחה ומחוסר מעמד טוב בחברתו, כי התורה לפי גודל ההצלחה בה מביאה את האדם לענוה ולהכנעה ולדרוש מעצמו יותר, ואם ע"י תורתו הגיע להבין טעויות של אחרים, וחוסר התבטלות והכנעה, ידע נאמנה שזוהי עצת היצה"ר במלא חומרתה, עד שעלול לעקרו מעוה"ב לגמרי.

וצריך תחבולות להנצל מעצת היצה"ר, שכדי לשבור את תקותו, הוא מוריד את ערך עצמו בעיניו, וממילא מייאשו מלהמשיך כך, וחוזר ומגביהו מן התמימים הטועים, אבל האמת שאם יצטרכו להושיב סנהדרין של שבעים ואחד, ושלוש שורות של ת"ח שיושבים לפניהם, הרי יהיו אלו האברכים העמלים להבין הגמ' לאסוקי שמעתתא אליבא

אלא כפי השיעור שיוכל האדם לשבור אותו.

ובכל התירוצים בלי יוצא מן הכלל אינם סיבות חדשות שאירע לפלוני ופלוני, אלא כך הוא דרכו של יצר, להטעים לכל אדם את הפטורים שלו, לפי תכונתו וענינו, וכדכתיב משלי כ"ו חכם עצל בעיניו משבעה משיבי טעם, ופרש"י דהיינו החכמים שאומרים לו דברי טעם, (ובמקום אחר הביאו מהפסוקים שבעה טענות של העצל למה אינו הולך ללמוד תורה, אמרו לעצל הרי רבך בעיר לך ולמוד תורה ממנו, והוא משיב אותם מתירא אני מן הארי שבדרך, שנאמר אמר עצל שחל בדרך, אומרים לו רבך בתוך המדינה [שאיין דרך מפסקת] עמוד ולך אצלו, אומר להם מתירא אני שלא יהא ארי בין הרחובות, שנאמר ארי בין הרחובות, אומרים לו הרי הוא בתוך ביתך, אומר להם אם אני אלך אצלו אני מוצא את הדלת נעולה, אומרים לו פתוח הוא, שנאמר הדלת תסוב על צירה, לסוף כשלא היה יודע מה להשיב אומר להם הדלת פתוח או נעול מבקש אני עוד לישן מעט שנאמר עד מתי עצל תשכב כו', ואיזהו השביעי מחורף עצל לא יחרוש [כי קר לו לצאת בחורף], ושאל בקציר ואין, ארשב"י כל מי שאינו לומד תורה בנערותו מבקש ללמוד בזקנותו

ואומרים בכרכת אהבה רבה אבינו מלכנו בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים כן תחננו ותלמדנו, דהיינו שאבותינו ניתנה להם התורה בשכר הבטחון, ואנו מבקשים שבזכות אבותינו תחננו במתנת חנם ותלמדנו, אע"פ שאין אנו בדרגת הבטחון, למדנו מזה שהבטחון מזכה את האדם בקבלת התורה.

דרכו של יצר להראות כאילו יש איזה תירוץ חדש

כל אדם נברא עם תכונות שונות לפי הטבע שלו, ועם המזל שלו, וכשימדוד עצמו כלפי אחרים ימצא טעמים רבים להצדיק את עצמו, כי איננו אשם, רק מזלו גרם לו, וכן יאשים את סביבתו וחבריו והוריו ומוריו, ויפטור את עצמו מחובתו בעולמו.

ויש לזכור שהאדם נצטווה בכל המצוות לפי מה שנברא, וניתן לו יצה"ר מתאים לתכונתו ולשכלו, וכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו בהתאם, ואמנם היצה"ר הוא מלאך, אבל אין לו רשות לשלוט על האדם, אלא במדה שיכול להתגבר עליו, וכלשון הגר"י מסלנט שהגר"א אמר שניכר נפלאות הבורא ית"ש שמחזיק ליצר הרע כמו קשור בחבל, ואין מניחין אותו לשום אדם

אחרי שראה שאלפי רבבות בנ"א טעו באותם טעויות, למה אני חושב שאני אחרת, ולמה אני פוטר את עצמי מחובתי ע"י גורמים חיצוניים, הרי יתבעו אותי לפי מצבי כיחיד בעולם, ויאמרו לי באשר אתה שם האם לא יכולת לעשות ולקיים יותר, הרי נצטוית באשר אתה שם עם כל התכונות וההפרעות, ולמה לא האמנת שהכל דמיון, ובהסכמה קטנה תראה שאין לך שום מפריע, כאשר נוכחת פעמים רבות בזמן חיזוק, שבאמת הנך יכול להתקדם.

וכבר נתבאר שהיסוד לקבלת התורה הוא לעשות רצון השם באותה שעה, בלי להבין איך הדברים יסתדרו, אבל אם רוצה תחלה להבין איך הדרך שמציעים לו תביא את הפתרון והישועה, לא יוכל להגיע לתכליתו, שזהו מה שניסה הקב"ה את ישראל לידע אם ראויים לקבל התורה כדכתיב למען אנסנו הילך בתורת, וכמו שנתבאר לעיל, וזהו מה שאמר הקב"ה זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, הרי שדרך התורה לעשות קודם שרואים את הישועה, והקיום הוא המביא את הישועה, שהיא באמת מתחדשת מכת המצוה והבטחון, ולא היתה קיימת מתחלה, וזהו שאמרו אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ, הרי

ואינו יכול, לכך נאמר ושאל בקציר ואין, עכ"ל המדרש).

למדנו מזה איך שהיצה"ר מטעה את העצל בכל מיני טענות והסברים הנראים הגיוניים, והאמת שהעצלות היא המסתתרת מאחורי התירוצים, ועוד יש לדקדק שהוא מרגיש שהוא חכם ומבין בתשובותיו אלו, ושבעת המשיבי טעם הם אינם מבינים, וזה צריך לזכור היטב, כי כאשר האדם מרגיש טעם וחכמה בטענתו, והמוכיח אינו מקבל טענתו, הרי ברור לו כי לחבירו חסר בהבנת עומק תשובתו, וממילא נשאר בשלו, ומן הפסוק למדנו שאין זו טענה חדשה שכאן הוא צודק בחכמתו, אלא ידע שכל טענות העצל עטופות בחכמה והגיון, עד שהוא בטוח שהוא החכם המבין, לכן לא ישלה האדם את עצמו שבמקרה הזה שהוא מובן מאד למעמיק ומבין, זוהי באמת טענה נכונה, אלא כך היא דרכו מאז, וכתיב ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו, כי הכסיל יש לו תקוה אם ילך ללמוד אצל חכם, אבל החכם בעיניו אין לו תקוה, כי הוא כבר חכם ואינו צריך ללמוד.

וכן הדבר בכל סוגי עצות היצה"ר, כמבואר בספר משלי ובדברי חז"ל ובספרי המוסר, ואין דברים חדשים, רק עטופים בשינוי השם והצורה. יעצור נא כל אחד את עצמו, ויתבונן בדרכיו,

ואחרי שהחליט כן בדעתו יהיה כח
חזק יותר להתבונן בתחבולות
ולשמרם, כי יודע שהכל תלוי בו.

אם רוצה להתחזק בתפלת שחרית
בישיבה ובזמנה, כמו שהארחנו
בריבוי התועלויות שבזה, יכולין להתאגד
בחבורה לסייע זה את זה לשמור
הקביעות, וגם יכול לרשום לעצמו בכל
יום אם הגיע בזמן או קודם הזמן,
ובסוף שבוע יעשה חשבון נפשו ע"ז,
וכן בשאר דברים קטנים שאין המכשול
מצוי כ"כ, הרי החבורה או הכתיבה
משפיעים שההרגל נעשה טבע, ואחר
תקופה כבר יצא הדבר מגדר נסיון.

הקשיים והמעכבים בדרך העלייה
– יסודם בטעות

וראוי להאיר עינים במה שמצוי
שהתלמידים היקרים העולים בהר
ד', כשנתקלים בקושיים מסוימים, הרי
הם רגילים לפתח סברות ורעיונות על
עצמם, שהם קשי ההבנה או הזכרון, ויש
להם מעכבים טבעיים כאלו וכאלו, ויש
להם הוכחות רבות לזה, ומי שמנסה
לדחותם זה בגלל שלא מכיר את
המצויאות יפה, ואמנם קשה להתווכח עם
אדם שמלא הוכחות לדבריו, אבל דבר
ראשון עליו לדעת שכמעט כל מי שאינו
מרוצה יש לו סוג מחשבה כזו, ואם כן
אין זה מן הצדק לחשוב שאמנם כולם

שהישועה מתחדשת מכח המעשה ולא
הי' שייך להבינה מתחלה.

**בהתבוננות קלה יראה שאפשר
בקלות להתגבר על הכל**

אחרי שהגענו למסקנא שכולנו טועים
בהסכמת דעתינו על דרכינו, ורוב
רובם של המפריעים הנראים בדרכינו,
אינם אלא סמיות עינים של היצה"ר, וכל
הטענות כבר טענו אותם אלפי רבבות
בכל דור, ואף האדם בעצמו כבר נפגש
בסתירת הטענות החוזרות ונשנות, וכבר
נתברר לו פעמים רבות שהוא יכול
להתגבר ע"ז אם ירצה, ואין בהם ממש
גמור כפי הנראה, והרי זה דוגמת הערפל
שנראה הכל עמום ונסתר, ובכל פסיעה
שמתקדמים רואים שאין שום מעכב.

לכן יחדד הדברים לעצמו לומר בפה
מלא, דע לך שאתה הוא האיש
שפורש השטן מצודים לתפושך, ואתה
הוא האיש שיכול להצליח להגיע לרום
המעלה, ואתה הוא האיש שהיו רבים
שחשבו כמותך ונכשלו בטעות הזו,
ולמרות שאתה בטוח בדעתך, כך כולם
חשבו, וכל אדם יכול להגיע לשלימות
תיקונו בעולם לפי מה שנצטווה, ואין
מודדים אותו אלא לפי טבעו, וכך רואים
בעולמינו שהגדולים והצדיקים אין בהם
שום שוין בכשרונות וסגולות הנפש, רק
לפי גודל העבודה והשמירה.

טועים, אבל אני זה משהו אחר, ולפחות שיכניס ספק בלבם אולי כל המסקנות האלו הם טעות, כמו שטועים רוב רובם של הבחורים, ואף כשיש בהם גרגירי אמת, אין בהם כדי להביאו לידי המסקנות שהחליט על עצמו, והאמת היא שכל הפרעות היצר הם כערפל, שאמנם האדם מביט בעיניו ורואה הכל אטום בענן לבן, וא"א להכחיש את מראה עיניו, אבל בכל פסיעה שיתקדם יראה שלא הי' שום מעכב, כמו בערפל שבמקום שהאדם עומד הכל ברור, אמנם סוגי העירפול שונים אצל כל אחד, אבל מעכב של ממש אין כמעט לאף אחד, ואף אם כל התאוריות היו נכונות אין מעכב בעד האדם מלהבין בתורה, ואם ישעבד עצמו לקרא הגפ"ת כמה פעמים בקול, מיד יראה שינוי, ואם יעלה בלבו קושיא טובה או תירוץ יפה ישכח לרגע מכל הרעיונות, הא למדת שהכל כוחו של יצר, ואין כאן אמת ששייכת אליו במיוחד, אלא ממכשולות היצר החוסמים את רוב רובם של העולים בהר ד', אם מעט ואם הרבה.

והנה כבר הזכירו חז"ל קשיים שמצויים בדרך התורה ושימוש חכמים, ואמרו ברכות ס"ג ב' אמרי דבי ר' ינאי

מאי דכתיב כי מיין חלב יוציא חמאה ומיין אף יוציא דם ומיין אפים יוציא ריב כו' ומיין אף יוציא דם כל תלמיד שכוּעס עליו רבו פעם ראשונה ושותק, זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור, פרש"י המוצץ כעס רבו וסובלו יוציא הלכות דם לעומתם, ומיין אפים יוציא ריב כל תלמיד שכוּעס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק, זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות דתנן ר' ישמעאל אומר הרוצה שיתחכם יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן שהן כמעין הנובע, א"ר שמואל בר נחמני מאי דכתיב אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה כל המנבל עצמו על דברי תורה סופו להתנשא ואם זמם יד לפה, פרש"י ששואל לרבו כל ספיקותיו ואע"פ שיש בהם שחבריו מלעיגין עליו, ואמרו נדה כ"ז א' יתיב ר"פ אחורי דרב ביבי קמיה דרב המנונא ויתיב וקאמר מ"ט דר"ש כו' א"ל ר"פ היינו נמי טעמיהו דר' יהודה ור' יוסי, אחיכו עליה מאי שנא פשיטא, אר"פ אפי' כי הא מילתא לימא איניש ולא נשתוק קמי רביה משום שנאמר אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה, פרש"י אם נבלת עצמן על ד"ת סופך להתנשא.

ד. לדחות את הסידורים, ולא להמתין שיסתדרו העניינים

והנה בשנים האחרונות נתרבו הטרדות בדוחקא דת"ח ביותר, וכמ"ש

הגר"א שאלו הן חבלי משיח האחרונים, והבאנו לשונו בשיחה קודמת, ותחלה יש להתחזק מזה שאנחנו אלו שעלינו נאמרו הדברים בדוחקא דת"ח סמוך לביאת המשיח, ואמנם בכל הדורות סבלו הת"ח מדוחקא, אבל כעת נוסף דוחקא יתירה לכל האברכים, והם הם הת"ח של הדור.

וכבר הארכנו במקום אחר כדברי מרן זלה"ה שהסיעתא דשמיא מגיעה אם לומדים תחלה, וכל מה שאפשר לדחות לאחר הלימוד יש לדחות, אפי' אם אפשר להקדים הלימוד רק שעה אחת ואח"כ יהא מוכרח להפסיק, מ"מ צריך לתפוס הלימוד שיהא בטוח בו, וגם יהא לו יותר ס"ד, והרבה פעמים עי"ז יראה שיכול להמשיך וללמוד, כאשר ידוע, וצריך להתבונן איך להיות שקוע בתורה למרות הדוחקים המטרידים ביותר, והיינו שיקבע בדעתו סדר הנהגתו מה עליו לעשות בחודש זה, ואם עשה ההשתדלות המוטלת עליו, ואין לו עוד מה לעשות, יסיח דעתו מריבוי מחשבות שהרי אין בהם תועלת, וילמד בהשקט כאילו ענייניו מסודרים, דכיון שבלא"ה אין לו מה לעשות כעת, למה יטרד במחשבות צער ודמיונות של

לדחות את הסידורים לאחר הלימוד

שנינו במשנה ואל תאמר לכשאפנה אשנה, ויש לסיים ע"ז לאידך גיסא אלא לכשאשנה אפנה, כ"כ הרב זלה"ה, וביאור הענין שבכל דבר שאפשר לדחות סידורו למשוך הלימוד עוד קצת, צריך לעשות כן, כי המחשבה והתכנית שלאחר סידור העניינים נוכל ללמוד בשלוה, סופו כשלון מוחלט, מנסיון הידוע לכולם, אבל לתפוס מה שבידו בלימוד התורה, גורם לסייעתא דשמיא והכל מסתדר בטוב.

לא להמתין שיסתדרו העניינים

שמעתי בשם הגר"א ריסנר שליט"א שמרן זלה"ה אמר לו לאחר נישואיו, דע לך שהיצה"ר מדבר עם כל אחד לפי מה שהוא, ולת"ח ולמדן אומר לו הרי אתה ת"ח ולמדן ואתה צריך להצליח בתורה, לכן טוב שתסדר תחלה את כל העניינים ואח"כ תשב ללמוד, כדי שיהא לך יישוב הדעת ללמוד טוב ולהתעלות הרבה, והנך צריך לדעת שזה דברי היצה"ר, ותחלה צריך ללמוד ואח"כ להסתדר עם הטרדות, ורק כך יהי' ס"ד להתעלות בתורה.

להרגיש הפרוטה בכל דבר, וימנע מהוצאות גדולות ככל האפשר, כ"ז שאינו מוכרח, ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו שינחנו בדרך הנכונה וירויח לו את הדעת ואת הפרנסה, והרי בדרך הטבע לפי ראות עיני כל בשר לפני עשר שנים כבר מזמן הי' נחרב כל עולם התורה מחוסר לחם, ואמנם זה נס גלוי, ואין להחליט מסקנות רחוקות לפי חשבון זה, אלא להחליט על העתיד הקרוב, מה שייך לעשות ומה צריך לעשות בחודש הקרוב, ואח"כ להסיח דעת מזה ולחזור לתלמודו.

ה. כחו של יצר

לפעמים מצליח להחזיק בזה זמן מרובה ולפעמים פחות, והאדם יודע כל זה בעצמו שהוא מאמין באמת ואעפ"כ הוא חי במציאות הזו מציאות משונה שגוררת את האדם בכל רגע לעשות היפך מרצונו, ואין להעלות על הדעת מציאות כזו בשאר שטחי החיים, אפי' אצל השוטים, והנה לפנינו בנ"א השפויים בדעתם וכל היום מלאים תהפוכות ומבלי משים עושים רעה לעצמם ומצטערים ע"ז וחוזרים חלילה, ואין מכריח שיחייב אותם לעשות כן.

אב"י אחרי ידיעת סוד העולם שהקב"ה ברא את האדם ושלחו לעוה"ז לנסיון, ונתן בו שני יצרים שהם מלאכים

השתדלות, שאין בהם ריוח, כידוע שרוב רובם של התכניות הם רחוקים מהמציאות, רק מטרידים המחשבה, וכתוב במשלי אל תיגע להעשיר מבינתך חדל, ויכול לפטור עצמו מחובת ההשתדלות של ריבוי המחשבות, ודי במחשבה מועטת למה שמזמינים לו דבר מעשי, וכן בסדר הכלכלה של הבית לא יטרד בכל יום לאסוף פרוטות, אלא יתנהג בצמצום אבל בלי דקדוקי עניות שנוטלין את מנוחת הנפש ואת השובע, ובדרך כלל בסיכום אין ריוח מזה מסיבות שונות, רק מקשר מחשבתו

נטיית האדם לרע נגד רצונו והבנתו, אין לה הסבר גשמי

עצם המציאות הזו שהאדם רוצה לעשות טוב ומאמין בטוב האמיתי ומאמין ברע העתיד לבא עליו בחטאיו, ובכל יום משתדל להתחיל מחדש בדרך טובה ואעפ"כ חוזר לעוונות, ולפעמים מיד שונה באולתו למרות שלפני רגע הצטער הרבה על זה, עיקר המציאות הזו היא מפלאי הבריאה, ואמר הרב זללה"ה שא"א להבין את זה בלי האמונה והידיעה של סוד העולם, ואל תאמר שזה סימן שאינו מאמין באמת, שהרי מוכן להוציא הוצאות מרובות על אמונתו זו, ומשקיע כוחות להגיע לזה,

בלימודו נחלש כח היצירה, ומתגברת בו הקדושה, וכן מצינו שבת ק"ל א' תניא רשב"א אומר כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזירת המלכות כגון עבודת כוכבים ומילה, עדיין היא מוחזקת בידם כו', ותניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב עדיין עושין אותה בשמחה, [שעושין משתה, רש"י], למדנו מזה שהרושם שעושה המצוה על האדם מועילה אפי' לדורות, וכן רואים במצות ד' מינים שמתעוררים בה יותר ממצוות אחרות, לפי שהורגלו בה במסירות מכח טהרת יוהכ"פ.

שלא להפסיק באמצע העמל

לאחר שנתבאר שצריך להשקיע את המאמץ בלימוד התורה.

הנה מי שלומד הגמרות בבקיות אין לו כל כך נסיונות, הוא מתקדם דף לאחר דף, הכל הולך חלק, שום דבר לא נעצר, ולעומתו מי שלומד בעיון הראוי, הוא יושב ומשתומם, ואינו יודע מה שרוצים ממנו, מה עוד יש כאן לעשות הוא כבר קרא את הגמרא פעם ופעמים, ומה עוד יש פה לעשות?, הכל חלק הכל בסדר, ותוך כדי כך הוא שומע את האחר כבר מדבר על קושיא, ובתוך הסוגיא, והוא מתחיל להשתעמם,

החבויים בלב האדם והם המייצעים ומדריכים את מחשבות לבו כל היום הכל מובן, שנתן הקב"ה כח עליון נסתר חבוי בלב האדם להטעותו לשנות מעשיו שלא יהיו כפי הסכמתו.

וברמב"ן פ' וילך מבואר שקודם חטאו של אדם הראשון לא היה בלב האדם דבר והיפוכו, וז"ל ומל ד' א' את לבבך וכו' וישוב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם חטאו של אדם הראשון שהיה עושה בטבעו מה שראוי לעשות, ולא הי' לו ברצונו דבר והפכו, וכאשר נמשיך להתבונן מהו הכח הזה, שאינו גוף ולא נברא מחומר, נראה שיש לו רצון וכונה ודעה, והוא יודע להשתדל ולהטעות את האדם, ואם הכח הזה מעונין במטרה מסוימת לשנות מעשי האדם, סימן שיש כאן איזו תחרות עם מטרה מסוימת, וממילא יגיע להבין מזה כל תכלית הבריאה ולמסור נפשו להצליח לעמוד בנסיון.

ככל שמתמיד בתורה נחלש כח היצר הרע

ומדה טובה מרובה להמשיך על עצמו קדושה ומשיכה לתורה ולמצוות, ומה שאין ניכר כ"כ זהו בגלל שמתחלה לא היתה המשיכה גדולה כ"כ גם כשקיים את המצוה, אבל מ"מ רואים שככל שהאדם מתמיד יותר שעות

אז טוב, אז אנסה לשנן עוד פעם, להתבונן מהתחלה.

איך דרך אחרת, העמל הזה, בדוקא זהו העמל המביא אותו אל פסגת ההר, ובדיוק עכשיו זהו הזמן שאסור שיצא, אם הוא יודע לעמול כראוי הי' צריך לשנן ולחשב עכשיו שוב את דברי הגמרא והתו' שהוא עסוק בהם, ואז היה נפתח לפניו שער אורה.

ואם הוא מרגיש שהוא לא מסוגל שיקרא את המשך הגמ' או תוספות אחר.

אבל לצאת החוצה, זהו לרדת מההר, אין כזה דבר לצאת החוצה ולהשאר באמצע ההר, נוגם בדרך כלל מיד כשיוצאים הוא יפגוש אדם אחר וידבר עמו וכו', זה לא פתרון!

וכבר נתבאר שהאדם צריך ללמוד מוסר מעצמו, והרי כל אחד בתחילת אלול כשהיה במצב טוב, ידע היטב מה לעשות בכזה מצב, להתאמץ שוב ושוב, אלא שאחר זמן שהמרץ הנחוש ללמוד נחלש קצת והוא ממציא על עצמו קשיים אלו ואלו.

זהו עמל התורה, ילאה גופו ושכלו יתחדד, - ואם יאמר לך אדם לא יגעתי ומצאתי כי אני כשרוני וכדומה, אל תאמין.

והוא מרגיש הרגשה רעה של חוסר בהירות, הוא קורא את הגמרא והכל מובן עוד לא קשה לו שום דבר, הוא לא מבין מה עושים פה, על מה חולמים פה עוד?

ומי שכבר כן מנסה להתאמץ והוא מושך ומנסה שוב ושוב, אבל לאחר שעתיים הוא כבר מרגיש שהוא חייב להתאווור, הוא כבר לא יכול יותר.

מי שיוצא עכשיו למה הוא דומה?

מישל לאדם שמנסה לטפס על הר גבוה, ולאחר שעתיים של טיפוס מתיש כשהוא כבר אוחז באמצע ההר, הוא מרגיש שהוא חייב להתאווור, והוא יורד את כל העליה שהוא טרח עליה במשך שעות, והכל כדי להתאווור, - ואחר כך הוא מתחיל לטפס שוב....

נכון, יש קושי בזה למי שלומד בעיון כשהדברים עדיין לא נתפסים בשכל, ואין יודעים מה רוצים, הקושיא לא נתפסת, הענין לא מובן, לא ברור מה קשה ומה מובן, מה עושים כאן.

אבל מי שיודע שזה לא דבר שקרה רק לו, אלא כך היא דרכה של תורה, זהו עמל התורה, וזה מה שצריך, ודוקא העמל הזה מביא את האדם לתכלית, דוקא כך היא הדרך ואין תורה בלי עמל, הוא יראה הכל אחרת אם ככה זה,

עדיין לא נמצא בכביש! אין מי שהגיע בלי זה, אל תאמין!

כל אחד יכול להעיד זאת על עצמו שכשהיה לו יותר מרץ, ויותר התגבר, אזי לאחר הקושי הזה הגיע להבנה ולשמחה אין קץ.

לשמוח ביסורי הנפש

יש עוד ענין והוא "יסורים ממרקין" בשביל לכפר עוונות צריך יסורים, כתוב מהגר"ח מואליזין וכן בתומר דבורה שיסורים שהכי מכפרים, זה יסורי נפש, כגון שיש לו בושות או אי נעימות, וזה מכפר יותר מייסורי גוף, שעולם הבא זה נפש, והעיקר זה נפש.

ולעומת זה בייסורי נפש אפשר להתגבר עם התבוננות השכל ולהמשיך ללמוד ולהתעלות ע"י זה, צריך לדעת את הריוח של זה ולהתעלות ע"י זה, זהו משפיע גדול על האדם, מי שיודע לנצל את העלבון לעליה גדולה זהו רכוש גדול.

הגר"ח מואליזין כותב במכתב שגם הראשונים לא נשתבחו אלא בסברא ישרה, וכל הגדול מחבירו בסברא ישרה, זה הגדלות.

איך אדם יכול לקבל שכל ישר? אם אין לו סברא ישרה, אין הוא יכול להגיע לזה?

אם הוא לא יגע אזי הוא לא נהיה חלק מן התורה וממילא הוא לא מצא, - אל תאמין, וכבר נתבאר שהלשון אל תאמין שלא מצאנו בשום מקום לשון כזו, בא לומר שאין יוצא מן הכלל, אם הי' יוצא מן הכלל למה לא להאמין, אולי הוא בדיוק היוצא מן הכלל, אלא אין דבר כזה.

אין בעולם יגעת ולא מצאת, ואין בעולם לא יגעת ומצאת!

זהו העמל התורה, שילאה גופו וישנן שכלו, זהו העמל התורה, ששובר את האדם, אבל בונה אותו.

עמל התורה, זהו החלק הקשה הזה, והלכאורה משעמם, שלא מוצא טעם, ולא מתחבר לדברים, זהו העמל, לישאר על הסטנדר, עם לחלום קצת, לנסות עוד פעם ועוד פעם וכלשון מרן זלה"ה בח"א אגרת ב' "ולחזור על אתר כמה פעמים ולדקדק בדברים שאין השכל נהנה מהם בתחלתן ואדרבה מכבידים עליו, אבל העמל הזה הוא עמל התורה... ואמנם אחר העמל נפתח שער אורה חדש אשר השכל מתענג ללא קץ", עכ"ל, זה מכביד על השכל ומשמעם אותו, השכל לא נהנה מזה ולא אוהב את זה, אבל לדעת שזהו עמל התורה, ובלי זה א"א להגיע, אלא תאמין, מי שרוצה לדלג ע"ז אז הוא

סופו להתנשא, (וברש"י שם שחביריו מלעיגים עליו על שאלות ששואל).

לשמוח בצער ובבזיונות

כתב הרב זללה"ה במכתב "מדות הצער שנכתבים לאדם בראש השנה, אינם תלויים דוקא במאורעות שעל ידם מצטערים, אלא שבהיות הנהגת העולם בהסתר פנים מתגלגל הכל בצורה הנקראת טבעית, והרי העני מצטער על חוסר העשירות, והעשיר מצטער בעשרו, ואנו רואים אותו מאורע לפעמים מצער מאד, ולפעמים האדם מקבלו בבת צחוק, ולכן אם נגזר על האדם מדה מסוימת של צער הוא עתיד לקבלו גם אם ימולאו משאלות לבו אלו ואלו, ומי יודע מהו הטוב".

תמיד היה הרב זללה"ה אומר על אנשים שבאים אליו להתייעץ ופעמים שבאים אליו שני אנשים עם אותה הצרה, אחד מהם חשך עליו עולמו, והשני מקבל כמות שהוא בנחת ובקלות – ופעמים באותו האדם עצמו פעם זה ביגון גדול, ופעם ברוגע ושלוה, פעם כך ופעם כך – וביאר הרב זללה"ה שכשנגזר על אדם צרה, היא מגיעה עם "פתק" עד כמה הצרה הזו תלחץ עליו, ולא דוקא לפי גודל הצרה באמת, אלא זהו פתק נוסף, צרה זו, וכך וכך לחץ

אבל יש עצה אחת שמוזכרת בברכות ס"ג ב': "ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב", כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור, פעם ראשונה שניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות.

יש עצה, אם אדם סובל אי נעימות בשביל התורה, אז יש לו הבטחה שהוא יקבל שכל הישר, שיזכה להבחין.

אדם ידע, שאם פגעו בו, לא העריכו את הסברא שהוא אמר, אחיכו עלי, והדרן אחיכו עלי, במקום להחלש ולהרגיש אי נעימות הוא רק יתחזק מזה, הנה, דוקא היום, יש סיכוי שאצליח, שאדע ללמוד, להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות, זו סגולה מהגמרא, סגולה לשכל הישר.

עלבון לא נעים לאדם, ולפעמים נדמה לו שרבו כועס עליו, זה עלבון שמיישר את השכל, ויודעים להבחין בין דין לדין, וזה הבטחה של הפסוק ושל הגמרא, ובכלל זה כל עלבון שסובל עבור לימוד התורה.

וזהו הכפרת עוונות הטובה ביותר, והסגולה האמיתית שהתורה הבטיחה ליישרות השכל.

עוד מבואר בגמרא שם כל המנבל עצמו על דברי תורה

ואם מתבוננים על פחיתות הדבר אין זה מפריע ללימוד, עוד אמר פעם "היסוד ושורש העבודה היה אומר כעת מודה אני לפניך ששמת חלקי מן הנעלבים ואינם עולבים".

ממנה, עוד כתב הרב זללה"ה במכתב "אני כשלעצמי שמח בבזיונות בעוה"ז כדי לחסוך מכלימתי לעולם הבא".

היה תמיד אומר: "בזיונות זהו הפרנסה שלי", שזהו מוריד הרבה מהחשבון,

הנהגת התורה והמצוה

א. שורש פורה ראש ולענה

ושהוא ציוה להקריב קרבנות, ושהוא שומע את דבריה, ושהוא יכול לעמוד בשעת צרתם ואינו עומד, ויחד עם זאת דיברה בזלזול ובכעס, - זה מהבית! שמעו כאן יהודי מאמין שאינו שלם עם ההנהגה של הקב"ה ואת זה לא שומעים לא אצל היוונים ולא ברחוב, כי שם שומעים שהכל הפקר, אין מנהיג לבירה. וכשבבית לא שלמים עם הנהגת הקב"ה זה מוליד "מרים בת בילגה".

ומה שיש ללמוד לזמנינו הוא חמור מאוד! כשאנשים לא מספיק שלמים ושמחים בידידישקייט שלהם, ועושים הכל כעושה בעל כרחו, זה משפיע על הילדים.

ויש לזה רמז בדברי הרמב"ן על התורה על הפסוק "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה", וז"ל: "פן יש בכם שורש רע שיפרח וישגה, ובימים הבאים יוציא פרחים רעים ויצמיח מרורות, וזה על אשר איננו פה עמנו היום, כי האב שרש והבן נצר משרשו יפרה, והזכיר השורש לומר כי הוא יכול להביא באלה הדורות הבאים, שהשרש אשר ממנו יצמח הוא לפנינו היום והוא בא בבריתו באלה הזאת".

בסוף מסכת סוכה "מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממנום של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה".

והקשו בגמרא שם וכי משום בתו קונסים את כל המשמרה ותירץ אביי "אין כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה".

ולכאורה אינו מבין מה שמעו כאן חכמים, הרי מדובר במי שהתיוונה והתחתנה עם גויים הרי יש לה מספיק מהיכן לשמוע כל הדברים הללו, ומאן לימא לך ששמעה את זה מאביה, אולי שמעה את זה מהיוונים?.

והתשובה היא שמתוך דבריה ניכר כן, שמעו דברים של אנשים מאמינים שעובדים את הקב"ה ויש להם ביקורת, אנשים שלא שלמים עם הנהגת הקב"ה, היא אמרה דברים של אדם מאמין של אדם שידוע שיש הקב"ה

יותר מכל הנביאים, אמרתי לו בני מפני שהוא היה מקבל עליו עול מלכות שמים בשמחה יותר מכל שאר הנביאים שנאמר הנני שלחני".

עוד הביא מדברי בעל החרדים בהקדמתו, "שהאר"י גילה לאיש סודו שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי חכמה, ורוח הקודש בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית".

ועוד הביא מדברי היערות דבש בשם האר"י "רוב הגלות המר והארוך הוא מפני שאין עושים המצוות בשמחה".

והחזון איש כותב במכתב "ולב רצוי ושמח נקל לנהל באורח חיים למשכיל, וחלילה לגרום עצבת רוח שהוא **היסוד של היצר להתענות את האדם מן המסילה"**.

הנה אמנם נמצאים בכל עת במלחמת היצר, ויש גם קשיים בכך, אבל הדבר הכרחי הוא שיהיה את השמחה, את ה"אשרינו מה טוב חלקינו", זכינו להיות בין המדקדקים על קלה כבחמורה, זכינו להיות נעלים, זכינו להיות עוסקים בתורה מתוך הדחק, וכן בכל חלקי התורה ועבודת השם.

אבל אם הוא להיפך ואין מספיק הבנה לדברים, הרי זה הפסד, לדוגמא מי

"ואמר פורה ראש ולרמוז כי משרש מתוק לא יצא מר, וכל אשר לבבו שלם עם השם הנכבד ולא הרהר כלל בעבודה זרה לא יוליד מודה בה, כו' "

מבואר כאן היסוד, אדם שמבין את הדברים ושלם עמם לא יוליד מודה בה, אבל אם הוא מרגיש חוסר שמחה, או שבני ביתו לא מספיק שלמים עם הדבר, ואינו חי עם השמחה האמיתית – זהו השורש, והוא הגורם לפורה ראש ולענה.

אדם שמרגיש שהוא סובל בגלל התורה, ושאיין לו פרנסה כי מה אפשר לעשות הרי חייבים ללמוד, והוא שוכח את כל תכלית הבריאה זהו הפסד וזהו השורש פורה ראש!.

ב. עבודת השם בשמחה

הרמב"ם מונה למצוות עשה "תחת אשר לא עבדת את ד' א' בשמחה", ועל זה נאמר החומר של כל הקללות,

עוד הראני אחי הגר"א שליט"א מדברי חנא דבי אליהו "פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש הגדול שבירושלים ובא תלמיד אחד ושאל אותי מה נשתנה ישע"י בן אמוץ מכל הנביאים שהוא היה מתנבא כל הטובות וכל הנחמות לישראל

ג. להנהיג המצוות מתוך הבנה

כשהקב"ה אמר ליעקב אבינו "שוב אל ארץ מולדתך ואהיה עמך" מובא בתורה כיצד אמר להם את הדברים, ויקרא יעקב לרחל וללאה השדה אל צאנו, והתחיל להסביר להם הסברים, רואה אני את פני אביכם והנה איננו אלי כתמול שלשום, אני רואה על פניו שהוא זומם לי דבר רע, ואתם יודעים את אשר עבדתי את אביכן ואביכן היתל בי וכו' ומאריך להם, ולבסוף מסיים והקב"ה אתמול אמר לי "שוב אל ארץ מולדתך ואהיה עמך".

ולכאורה אינו מובן למה היה צריך לכל הביאורים הללו, היה צריך לומר להם "כה אמר ד'" אם הקב"ה אמר – נוסעים!

אמר הרב זללה"ה שמכאן רואים שהדרך בהנהגת הבית היא לקרב את הדברים לשכל ולהבנה, ושהדברים יעשו בשמחה, ולא לעשות הכל כעושה מחמת גזירת הכתוב.

ד. הכח של מי שעושה מתוך הבנה כנגד הכח של מסירות נפש

ההבדל שבין מי שמתמסר לתורה ולמצוות מתוך הבנה ושמחה, לבין מי שעושה זאת משום שמוכרחים

שמנהיג בביתו להקפיד על חשמל כשר בשבת, אם אין מספיק שלימות ושמחה בדבר, או אם מצד הבית אין האשה שלימה עם זה, שמירת השבת הופכת לדבר מטריד, וכשאירע פעם שהגנרטור נופל באמצע השבת אזי הצער מופלג.

אבל אם ידע ויתבונן בגודל מעלתו ובגודל השכר שיש לו מכך ששבת אחת ישב בחושך, כי זה מוכיח שהוא מוכן גם להקריב בשביל שמירת השבת, זהו משפיע על כל שכרו של כל השנה.

וכן למשל אם מחמת דקדוק בהלכות שמיטה חסר לו איזה פרי, צריך להראות שמחה, הנה זכיתי לעמוד במבחן בשביל שמירת המצוה, הצלחתי לעמוד בנסיון של שמירת התורה, וזה נותן משמעות אחרת לכל המבחן שלי ביהדות כעובד את הקב"ה גם כשלא הכל מסתדר בקלות.

זה משנה את כל מהות האיש, - וח"ו לא לראות את זה כתקלה וכמטרד שאירעה לו בגלל ששמר את התורה, כמו שראינו בסיפורי התורה וחז"ל שהעריכו את האדם שעמד בנסיון אפי' פעם אחת, כי זה מגלה על מהותו, וכמו שביאר הרמב"ן שלכן הקב"ה אוהב את ישראל כי יעמדו לו בנסיונות עד למסירות נפש, עי"ש. בסוף פרשת ואתחנן.

ובן מסופר על ר' זלמלה אחיו של הגר"ח מולאזין שהיה אדם צנום וחלש, וכשאירע פעם שהיה צריך ללימודו לאיזה ספר, ולצורך כך היה צריך להזיז ארגז כבד מאד, ומרוב רצונו, הסתובב וחזר על מאמר חז"ל על הפסוק "לא בשמים היא" שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה, הלך הלך וחזר עד שבהתלהבות תפס והרים את הארגז.

הכוחות של הרצון, אינם דורשים מסירות נפש, כי זה ה"חשק של הנפש", אלו כוחות פי כמה וכמה, ואין כאן שום הרגשת צער, - וכמו שכתב הרב זללה"ה במכתב שאותן שהולכים למדינת הים כדי להרויח ממון, אין שום צער מכך לבני ביתם, ולהיפך ככל שהם מתעכבים, יודעים שהם מרויחים יותר ממון והם שמחים, - החשק נותן כוחות!

ה. סיכום הדברים

נזכיר בזה מספר נקודות מעשיות ממה שנכתב:

א. כשקורה תקלה הקשורה לשמירת המצוות ומרגישים איזה צער, יש לחדד הנה כאן המבחן שלי.

ב. לחבר את בני הבית לשמחת התורה, לשמחת האמת לשמחת הדקדוק

לעשות כך, הוא הבדל עצום, ויש לו גם ביטוי בעצם קיום המצוות.

לדוגמה, אדם מוסר את נפשו לתורה, וכן האשה מוסרת את נפשה ללימוד התורה של בעלה והיא מוכנה לכך עד מסירות נפש, אם הדברים נעשים מתוך הבנה וחשק הרי הכוחות שניתנים להם לקיים זאת הם פי אלף מכוחות של מסירות נפש.

ורואים זאת בכל שטחי החיים, כשיש לאדם איזו משימה גדולה, והוא רוצה להגיע אל מטרתה, אינו אוכל ולא ישן וכל חשקו להצליח בה, החשק נותן לו הרבה יותר כח.

ובאמת כשהדברים נעשים מתוך הבנה וחשק, אין זה צריך מסירות נפש כל כך, זה לא צער, זו שליחות ושמחה.

ובן כמדומה שאמר הרב זללה"ה על עובדא דרב עמרם חסידא שהרים סולם שעשרה אנשים אינם יכולים להרים אותו, מכח היצר הרע, וחזינן שכשאדם מאוד רוצה, הוא מתמלא כוחות כעשרה בני אדם, ואמר הרב זללה"ה על זה שמידה טובה מרובה, אם כח היצר יכול להגביר את הכוחות כעשר בני אדם, ק"ו שעם כח הרצון להיות טוב, על אחת כמה וכמה שיהיו לו כוחות מעל הטבע.

שתהיו בריאים, והרי אנחנו אוכלים כל יום, אלא להיפך זהו בית של חשק ושל רצון.

ואלו מן הדברים שלימדנו הרב זללה"ה שמעולם לא היתה הרגשת צער או קושי בהתמסרות לתורה ולדקדוק המצוות, אלא להיפך השראת האמת נתנה כח ועוצמה, לא היה שום מקום לדיבורים של צער או של קנאה בכך שלאחרים יש, ולא שהיה צריך להתגבר בשביל לא לדבר, אלא ההרגשה היתה שצריך להיות שוטה בשביל לדבר, (כאדם שישאל למה במדינה פלונית יש עושר, וכאן לנו אין וכל אחד מבין שזו שאלה בלי קשר לענין, כך אם ישאל על שכנו ועל חברו).

ואחר מכן בכה רבי אליעזר ואמר שאותם שאלות ששאל אותו הגוי הוא שאל את אליהו, וביאר את שתי השאלות האחרונות שישאל הם הלב וכל העמים הם העצמות, לב הוא המובחר והוא הקיום של כל העצמות, הוא הקיום והוא החכמה, ולכן הוא מרגיש את הצער כמו שהלב הוא זה שמרגיש צער, ושאר העצמות לא מרגישים, ולכן הלב צריך לאכול אלא את הברור הנקי והצח לפי שהוא רך וחלש ולפי שהוא הקיום של כל הגוף.

עוד הביא החפץ חיים בספר נדחי ישראל מדברי הזוהר שכל מה שניצולו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש הוא משום שלא נטמאו במאכליהם [אף שהיה זה רק בישולי עכו"ם, ולא נבילות וטריפות].

יש לחדד את הידיעה הזו שהזוהר ביותר הוא יותר ראוי להיות קרוב ללב, וראוי לנס, ולקבל את הדברים בשמחה ובטוב לבב.

במצוות, ואז אין צריך מסירות נפש יום יום, אלא להיפך זהו בית של חשק ושל רצון.

ואלו מן הדברים שלימדנו הרב זללה"ה שמעולם לא היתה הרגשת צער או קושי בהתמסרות לתורה ולדקדוק המצוות, אלא להיפך השראת האמת נתנה כח ועוצמה, לא היה שום מקום לדיבורים של צער או של קנאה בכך שלאחרים יש, ולא שהיה צריך להתגבר בשביל לא לדבר, אלא ההרגשה היתה שצריך להיות שוטה בשביל לדבר, (כאדם שישאל למה במדינה פלונית יש עושר, וכאן לנו אין וכל אחד מבין שזו שאלה בלי קשר לענין, כך אם ישאל על שכנו ועל חברו).

ו. השמחה שבזהירות בכשרות המאכלות

בזוהר פרשת פנחס הובא מעשה בגוי אחד ששאל את רבי אליעזר ג' שאלות א' למה אתם אומרים שיבנה בית המקדש השלישי והרי בפסוקים מוזכר רק שנים, ב' למה אתם אומרים שאתם הקרובים להקב"ה, הרי מי שקרוב למלך צריך להיות לו הכל טוב והרי אתם בצער ובדוחק וביגון תדיר יותר מכל הגויים ולנו טוב סימן שאנו הקרובים למלך, ג' שאתם אומרים שאינכם אוכלים נבילות וטריפות כדי

אותו אף על פי שיהיה חם ולח כתולדת החיים, והנה אלו אוכלים דבר שתתאווה נפשם והיה מועיל להם".

מבואר כאן שהיות והיה להם חשק לאכול את המאכל הכשר זה השפיע והועיל להם כאוכל בריא, ושאינן זה נס אלא זהו הטבע.

ומלבד ההשפעה של השלימות והשמחה על הנפש, יש להרגשה זו השפעה גם על הגוף, וכמ"ש באבן עזרא בדניאל שביאר כיצד התקיימו ממאכלי זרעונים, וביאר מתחילה שאי"ז נס כל כך כי היו אוכלים אורז, וסיים וז"ל "ועוד כי כל מאכל שהוא תאוה לנפש יותר יועיל ממאכל שאין הנפש אוהבת

